

SAŠIUVAS

KETVIRTAS

TĖVYNĖS
S A R G A S.

MENESINIS LAIKRAŠTIS

paskirtas dvasiškam ir medžiagiškam Lietuvių
tautos sulaikymui par jos apšvietimą.

MENŪ 1896 BALANDIS.

TYLŽEJE.

TĖVYNĖS SARGAS.

„Ne katalikyste dėl Tėvynės,
bet patrijotizmas iš Dievo meilės“.

Išeina ant mėnesio vieną kartą. Metine prekė ant vietos 1 rublis;
prusineis pinigais 2 m. 20 Pf. Į Ameriką su prisiuntimu 1 dol.
Atskyras numeris ant vietos 10 kap.,

Į t a l p a.

I. Vilkas avies kailyje. L. Auku-	pusl.	Svetimi raštai. „Slonečko“	pusl.
paėtis.	1	Vaišgantas	25
Keletas žodžių apie tarnystą		Regėjimo pajautimas, jo lavini-	
pas žydus. A. Kuronelis.	14	mas ir vertė dėl žmogaus. 31	
Žinios iš Lietuvos ir svetur: 17		II. Nepadėjus — nēr ko kasti! 36	
Pompėnai, Petrapilyš, Kra-		Apie Misijas. K. A. K.	42
kinavas, Astragei, Petrapilyš,		Kaip svetimtaučei atsiliepia	
Berlinas, Petrapilyš, Maskva,		apie Latvius? K. S.	43
Salakei.		Naudingi pamokymai	46

I.

Vilkas avies kailyje.

Skaitydamas gudų knygą ir laikraščius apie musų tautą ir kraštą, girdėdamas iš visų pusių apie slaptinius ant Lietuvių galvos įstatymus ir paliepinimus, matydamas karštą darbavimos atskalinystės misijonierių ir priešų naujus užmanymus greičiaus musų jaunūmenę par visokias mokslinyčias sumaskolinti, gylei užsimislyjau ir apsistoju ant seno, kaip pasaulė, priežodžio: „Vilkas avies

kailyje!“ — Nū daug jau metų darbas sumaskolimo musų jaunūmenės par mokslinyčias einatikei, palengvu, gerai apmislytu keliu. Tamsų musų žmonės lygšiolei dar nemato vilko avie kailyje: norėdami savo vaikus prašviesti, leidžia jūs į valstines mokslinyčias, o to, kad josė daugiau prie atskalnystės pratino, nekaip skaityti ir rašyti mokino, jie nenumano. Aiškus dalykas, jog prie tokios žmonių nūmonės, miestai, miestelei ir didieji kaimai turėjo įgauti gudų mokslinyčias. Paskutiniūšę laikūšę Klingenbergis sukos, kaip įmano, kad dar daugiau valsčionių vaikų patalpinti mokslinyčiošę; ar gana josė yra vietos, ar turi vaikai kur atsisėsti ir kum duksūti, jis apie tą neklausia, nes tam nerupi kuno sveikata, kurs nori dvasią išplesti. Pernei metą važinėdamas porėdybą, su didžią atidę lanke mokslinyčias, nors vaikai jau buvo atleisti gyvūlių ganyti; Klingenbergis, norėdamas pats pamatyti, kokiam mokintojui geriaus klojas sumaskolinimo darbas, liepe vaikus iš laukų surinkti į mokslinyčias, dalijo jiems cukerkas ir klausinėjo: „kokioje tu viešpatystėje gyveni? kokią žemę tu laikai už savo tėvynę? koki tikėjimą už geresnį pripažįsti? kokia kalba gražesne?“ O ne visad geistinus sau girdėdamas atsakymus, peike vaikus ir raukes ant mokintojų, dūdamas jiems rodą, kaip į jaunų vaikų širdį įpilti paniekinimą katalikisko tikėjimo, kaip išjukti kunigus, dievobaimingus žmones, bažnytines apeigas, pagaliaus ir tūs mokytinius, kurie mėgsta prie Mišių kunigams tarnauti; o tūtarpu, toliaus, mokina Klingenbergis, reikia pa-

dalyti jiems maldakniges gudiškomis raidėmis, liepti prieš kampa melstis, trimis pirštais žegnotis, kada ne-kada rinkti nū vaikų sujū pasirašymu nors po vieną skatiką dėl garsingo popo Ivano, kad jis atsiųstu dėl jų iš Kronštato savo atskalunišką palaiminimą; tėvams-gi įkalbinėti, jog mokslinyčia yra didi caro mylista ir, apšviesdama lietuvių jaunūmenę, atneš ateiteje didžią visiems naudą. Kad tamsūs vaikų tėvelei nepažintu vilko avies kailyje, valdžia priverstinai ant nedėlios du kartu nuvaro į mokslinyčią kunigą, teisingiaus sakant, ne vaikų mokinti, bet dėlto, kad jis pridengtu stačiatikio mokintojo visos nedėlios darbus. Dvasiškais rubais kunigo užsidengia mokintojas ir visiems rodos, jog mokslinyčioje nėra pikto negal vaikai girdėti, nes kunigas jų priveizdi ir mokino. Ar tatai maskolis ne vilkas avies kailyje, ar tatai ne gražiu kamšciu valdžia užkimšo mokslinyčią, kad rauginamos joje atskalunystės dvasios prasti žmonės užusti negalėtų! Kas arčiaus pažino maskolių barbariškumą, tas senei jau žino, jog kunigas ir tų dviejų adynų ant nedėlios negali prigulincėi sunaudoti dėl vaikų mokynimo, nes, su grąsinimu liūsybės nustojimo jam yra prisakyta valdžios, kitaip su vaikais nekalbėti kaip tikt gudiškai, apie tiesas katalikiško tikėjimo, atskalunystei priešingas nė minti nepriminti, pirmiausei išmokinti maldą už carą, o paskiaus žegnonę, Tėve mūsų ir t. t., bet ir tą viską gudiškoje kalboje. Kad kunigas negalėtų priminti vaikams, jog Šventasis Tėvas užgine dūti išrišimą tėvams tų vaikų, kurie eina į cerkvę ar prieš atskalu-

niškus abrozduš meldžias, direkcija prisake, kad nū pradžios iki galo kunigo mokynimo neiseitu mokintojas iš mokslinyčios, klausytu ką mokino, ir išgirdęs ką nors priešingą, tūjaus dūtu žinią savo vyresnybei. Iš tos priežasties kunigai pakliuna į Maskoliją arba į klioštorių. Vaikai mokintojo blėdingos įtekmės nejunta ir nėkam ne skundžias. Kunigas tėvams pasakyti negali, nes žino, jog jie par savo proto silpnumą arba kartais ir dėl atkersijimo kunigui, kalbėdami terp savęs karčiamosę, daleis žinią ir lyg žandarų ausių. Valsėionis, užimti gyvenymo reikalais, nejieško dvasiškos dūnos, jiems viskas prigulinei išveizdi: vejalis pučia, gireles užia, saulele visiems šviečia, dukreles lietuviškai dar dainūja, ko daugiaus bereikia? o vilkas avies kailyje tūtarpu laimingai mokslinyčioje darbūjas!

Negana dar to, Kražių skerdikas Klingenbergis, norėdamas didelių vaisių greitai sulaukti ir jeis pasigirti, tokį siunte prie caro raštą apie padėjimą. Kauno rėdybos 1894 m.: „Tiktai apšvietimas valsėionių gal dūti ginklą prieš blėdingą įtekmę katalikiškos dvasiškijos“. Mikalojus II, parskaitęs aukščiaus minėtus žodžius, savo ranką priraše: koniečno (žinoma); apie tą prierašą padėtojas užveizdėtojo reikalais kamiteto ministerių praneše ne ministeriui apšvietimo, kaip išpūlo, bet oberprokurorui sinodo; tas-gi 3 d. rugpjūčio 1895 m. prisake savo dvasiškijei, kad ji žinodama caro norą stengtus padauginti skaitlių cerkviinių mokslinyčių ir jas aukščiaus pakelti, nes jos įpatingai yra po užveizdėjimo stačiatikių

dvasiškijos. Dar pirm apreiškimo caro noro pastate mokslinyčias ir prie tokių cerkvių, nū kurių tolie gyvena parapijonis, kaip antai, prie naujai uždėtų cerkvių Kaunatavę ir Mažeikiusę, todėl dabar neliks cerkves, prie kurios nebutu mokslinyčios; jeigut jau ir dabar nekurių buvo pakeltos lyg 2—3 klesų, suprasime, jog ateiteje išniks valstines mokslinyčios, o cerkvines paliks sulygintos su programu trijų — keturių klesų gimnazijos, nes par tą galės patraukti katalikų vaikus. Numanomas lengvei dalykas, jog tėvams atidūti savo vaikus į cerkvinę mokslinyčią bus didele pagunda: nebnorės vaiko vežti į tolimą kelį į gimnaziją, nereikės mokėti už valgį ir gaspadą, drabužis nekaštūs nėko, už mokymą nū katalikų ir nereikalaus, lieps tiktai dekovoti, mylėti ir melstis dikčiaus prie caro už tokias mylestatas = ir pasijus katalikiška jaunūmene terp karštų liepsnų atskalnystės: mokintojai ir popas greičiaus ir narsiaus varys savo darbą, nėkins Šventąjį Tėvą, kaip dabar daro savo kniėose, terlios katalikišką dvasiškią, popas išguldinės katekizmą ir apeigas atskalnystės, kunigo nebebus ko bijotis, nes jo tenai vaikai jau nebmatys. Mergaičių mokslinyčiosę teip-pat desis.

O kad priminsiu visiems žinomą užmanymą Kauno direkcijos mokslinyčių įvesti visoje Lietuvoje priverstiną mokynimą vaikų, par Vilniaus kuratorių nusiųstą prie ministerio dėl užtvirtinimo ir paliepimo išdavimo, lengvei ir gerai galėsime nupranašauti, jog mokslinyčių Lietuvoje atsiras daugiaus kaip gribų po lietaus. Pinigų ant to

dalyko nepritruks. Liepos mėnesyje 1895 m. caras prisake kasmetą išdėti ant užlaikymo cerkvinių mokslinčių 3 279 205 rublių. Negana to, ant šių reikalų didžius pinigus turi sinodas, yra teipo-gi aukos ir iš liūsos valios; — teip gydytojas Zakarinas, kursai paskutinioje ligoje gyde cara Aleksandra III, kovo mėnesyje šių metų paaukavo pusę milijono rublių ant cerkvinių mokslinčių; tokia auka jau ne pirma ir ne paskutine. Teip tatau maskolei, veidmainiškai apsidengę rupesčiu mūsų apšvietimo, veda ir ves mus ant kelio atskalonystės; gal tie jų geismai ir užmanymai ne teip greit išsipildys, bet jog išsipildys, nėra ko abejoti, nes teip liepia sąprotauti kiti jų darbai ir užmanymai dėl mūsų sumaskolinimo. Teip, mūsų kraštę senai jau įsimete mokslo draugystės, kurių tikslas yra atjieskoti paminimo vertų liekanų praėjusio amžiaus, išguldymas jų ir aprašymas įstabių Lietuvos vietų. Apart draugysčių tokiu pat darbu užsijėma ir kiti valdžios šelpiami autorei; išdūda jie storas knygas, kuriose, kaip paviršutinei išrodo, su didžiu mokslu ir vistoriską kritiką autoris stengias partikrinti skaitytojus, jog visokios praeitės liekanos par apsirikimą tiktai yra laikomos už katalikiškai-lietuviškas, jog kiekvienas vardas reiškia, jog tamę kraštę praeiteje visi buvo atskalonais. Kad geriaus pasiklotu jiems išjukti Šv. Tėvą ir mūsų dvasiškiją, tiesas mūsų šv. tikėjimo iskraipo pagal savo noro. Tą patį skelbia ir jų laikrašči, nors ne teip narsei ir įpatingai, kaip draugysčių išdūtos knygos. Dėl paikinimo valščionių išaina daugybė knigelių,

visokių kalendorių ir kitų ant greitos atspaudintų raštelių, ir viskas tas surašyta dėl nemokytų žmonių gana atsakančiai, o kas dar, tankiausiai su abrozdeleis; pardavinėjas tie dalykai už mažiausią prekę ir neretai veltū dalijos; dėl didesnio jų skleidimo tarp žmonių draugystės uždeda prie cerkvių krautuvelės ir siuntinėja savo tarnus po kaimus, o labiausiai po jomarkus, kurie, paskleidę savo naštas pašventoryje, įstabu pigumu knygelių vilioja žmones. — Tokiu tat budu vilkas avies kailyje, užimdamas augštesnį ir žemesnį Lietuvos liūmą, varo savo darbą. Tas visas vėkas, norėdamas maž-daug savo rankoje suvienyti ir sutvirtinti, Vilniuje sedas didysis arkijerejus, kursai savę vadina Lietuvos vyskupu, įtaise prie šv. Dvasios draugystės kamitetą dėl išdavimo visokių knygelių religiskai-doriškai-vistoriskos įtalpos, o labiausiai vietines cerkvines vistorijos. Arkijerejus Jeronimas pats paraše dėl kamiteto įstatymą, kurs ant susiejimo 21 d. grūdžio praėjusių metų paliko prijemtas. Dėl greitesnio atlikimo spaudos darbų draugyste turi savo spaustuvē; autorei už kiekvieną arkužą spaudos gauna 30 rubl.; kaštus priėmąs arkijerejus buk ant savęs. (Lit. ep. vied. N. 53). Tiek dar tat gerai, kad viską tą spaudins gudiškoje kalboje, nes lygšiol iš mūsų valscionių retas dar temoka gudiškai ir jų knygų skaityti negali. Bet nėra ko iš to perdaug džiaugtis, nes ilgai teip buti negali. Spauda lietuviška užginta, — knygų žmones dėl skaitymo neturi, eina, tiesa, į Prusus, gauna tenai dvasiškos įtalpos knigeles, bet ir užrubežyje mūsų jaunūmenė

randa teipo-gi vilką avies kailyje: — randa bedieviskus laikraščius ir knygas, par kurias apšvietimo kailyje kiša žmonims bedievystę. Daug jau sulaukeme tokių knygų ir laikraščių, bet čė tikt priminsiu nedėlinį laikraštį „Nauja Gadyne“, kurio kiekvienas numeris neapseina be biaurių-biauriausio isterliojimo tikėjimo; kaip antai numeryje 12 šių metų šventąjį Tėvą vadina Rimo krokodiliumi, kunigus-gi krokodiliaus pasekėjeis; desimtamę vel numeryje straipsnis „Naujas katekizmas, be kurio žmogus negali buti išganytas“ — teip yra pilnas biaurių žodžių, jog nenorėdamas piktinti skaitytojų, nekurius tikt priminsiu. Teip, ant puslapio 7 klausimas: „Kam kunigo viršugalvis praskustas? Atsakymas: Idant po smert viespats dievas (sic) galėtu pažinti tarp kitų latrų, kad šis buvo ant žemes pašvēstas latras. Kl. Koku budu viespats dievas pažins kunigą po smert, katro plika makaulė? At. Jiji velnias parodys jam su pirštu, kaipo savo draugą. Kl. Ko kunigas labiaus bijosi, dievo, velnio, ar perkuno? At. Nei vieno iš jų nebijo anei biškį, tik bijosi mokslo ir bedievių“. — Tokios dvasios atsirado daugybė knygelių, o pagaliaus ne viena „Nauja Gadyne“ iš laikraščių. Tie užrubežinei vilkai apšvietimo kailyje stengias Lietuvą į stabmeldystę pagražinti. Iš jų pusės didesnis grasuja pavojus, kaip iš šėndieninių darbų valsčiaus mokintojų, nes žingeidinga Lietuvos jaunūmenė trokšta skaityti lietuviskus raštus, nors už tą kasmeta daugybė pakliuna į kalinius, pagaliaus ir į Siberiją. Tas skaitymo troškimas yra teipo-gi matomas iš kasmėt vis besidauginanėio skaitliaus

lietuviškų laikraščių nežiurint ant nemierūto parsekiojimo Maskolijoje. Meilu butu to klausytis, kad to lietuviško tėvyniškumo vadovais nebutu bedievei, kurie, gudų universitetūse par paleistuvystę nustoję gražių ir brangių tikėjimo jausmų, jėme jieskoti kitų estetiskai gerų jausmų, ir teip, nejudami priežasties, pasijuto pilni jausmų savo tėvyniškumo, padare Lietuvoje judėjimą, patraukdami su savimi maždaug ir kitokios pažiūros jaunūmenę. Įtekmė tų abiejų vilkų yra gana didele; galime rasti ir vaisius. Į mūsų kalbą įlindo jau senai gudiški žodžiai: volastis, skodas, prigovoras ir teip toliaus. — zajavlenie, obyskas, protekolas ir teip toliaus, — žaloba, sjezdas, rašenie ir teip toliaus; vaikai pabengę mokslinycias terlioja duris ir vartus biaureis žodžiais; kareivei grįždami namon nešas su savimi knigeles ir caro paveikslus — abieji girias išmokę maskoliškai, kalba terp savęs, dainūja ir prigerę keikia maskoliškai. Kartais girdžias kaip jie lygina atskalunystę su savo šv. tikėjimu, ir ant galo atsiranda tinginei, kurie nenorėdami darbo dirbti, už vietą valsčiaus rašytojo, uriadniko, akcizniko arba pactoriaus savo dušią pardūda. Nemilminime mes perdaug savęs, prispaudę ranką prie širdies su nusižeminimu ir skausmu pripažinkime, jog tai tikra tiesa; o dėl parsitikrinimo galime pažvelgti konsistorijų raštus, kuriuos kasmetą siuncia klebonams į vietas, kuriose senai jau liko išgrusta lietuviška kalba ir įvesta ne lenkiška kaip lenkomanai mislyjo, bet baltarusiška; ten išvysime siokius prisakymus: „Tokią ir tokią per-

soną arba šeimyną išbrėžti iš skaitliaus katalikiško tikėjimo parapijonų“; apšcei ir baugei apšcei tokių „cirkuliarų“ siuntinėja Vilniaus konsistorija. nes ant Vilniaus vyskupų sosto sedėdavo vis kunigaikšcei, lietuvis tebuvo vienas šv. at. Audzevyčė, nors ir tas nebuvo Volončauskiu; dvasiškija nemokanti lietuviškos kalbos norėjo sulenkūti lietuvius, bet maskolinimas suprastinai turėjo viršų gauti, kalba baltarusiška užėmė vietą lietuviškos, be kurios kaip gyvūlei be vartų lietuvei eina ir skęsta atskalunystės balosė. — Tokius pat „cirkuliarus“, nors šiek-tiek mažiaus, siuntinėja ir Kauno konsistorija į Aukmerges ir Zarasų apskričius, kuriūsė kažinkas teipogi išvijo lietuvišką kalbą. Parapijosė Smalvos, Breslavos, Vydžių ir Zarasų dėl kelių dešimtinių žemės čielos šeimynos atskylsta-nū Bažnyčios. — Baisių tų vaisių nerosite kitūsė apskriūsė Kauno rėdybos, nes ten nerosite ir baltarusiškai mokančių. —

Vaisei bedieviškų laikraščių teipogi jau gana matomi, labiausei parubežiniūsė parapijosė, kuriosė daugiau jie yra prasiplatinė. Norint parsitikrinti gana yra pasiklausyti, ką klebonai tų parapijų rokūja. Užrubežinių laikraščių rėdystės teisinis patalpinus ką nors ant dvasiškijos, jog nė dėl vieno dalyko neateina iš Maskolijos tiek rankraščių, kaip visokių panėkinančių dvasiškiją pašalų. Ant galo tegul pati dvasiškija pasako, ar ne didesnę gūdonę džiaugias kunigai pas Augštaičius tolimesnius nū rubežiaus, kaip pas Žemaičius, ipatingai parubežyje. Blogų vaisių - tas, žinoma, nepripažins, kas nė „Naujos Gadyne“,

nė jos naujo katekizmo prie žmonių nejieškojo ir nemate. — Ant galo dūkime, kad tūtarpu nėra didelių vaisių nė iš darbo mūsų sumaskolinimo, nė iš bedieviškų knygų skaitymo, bet kas gali užtikrinti, jog teip ilgai dar tensis? Ne! Lietuvai skersai ir išilgai privoratinklūtai cerkvemis, koplytelemis, mokslinyčiomis ir mokslinytelemis, su kuria visokie... bergai, prigimti Išganytojo kryžiaus priešai, kražiškai elgias, kurioje sklinda visokių „Naujų Gadynių“ nauji katekizmai, — greitoje ateityje grasūja didelis pavojus! —

Nėra tautos teip sunkiosę išlygose esančios, tiek ir teip įstabių priešų turinčios kaip mes. Maskolei par savo cerkves, mokslinyčias, laikraščius, knygeles ir ant galo par kazokų „nagaikas“ ir Klingenbergio cukerkas stengias sumaskolinti Lietuvą; patį jos sunę tėvynainei, gudų mokslinyčiose nustoję tikėjimo ir vilties dangiškos tėvynės, o vietoje to užsidegę ugnimi meilės žemiškosios, par bedieviskas knygas ir laikraščius nori savo stabmeldišką tėvyniškumą visai Lietuvai užmesti, arba susilenkavę užmiršta visiškai savo kalbą ir tautą, ir girias aviniais esantį dėlto kad aviskai bliauti išsimokino, nors jų gerkles ne ant to nū prigimimo palinkusios. — Na, o ką pasakysiu apie mūsų dvasiškiją. Čė jau nulenkę galvą su gūdone turiu ištarti, kad šendieną išniktu mūsų dvasiškija, ant rytojaus mes visi atsibustumime stačiatikeis, ir po rytojaus kiteip ir mislyti nebereiktu; tą visi vienu balsu pripažįsta ir laukia to kaip atskalunai teip ir bedievei. Bet ar mūsų dvasiškija atneša tiek naudos savo tėvynei, kiek

galėtu, ar visi gyvūja jausmus lietuviško tėvyniškumo, be kurio mūsų padėjimę kunigas milžiniškam savo pasiuntimui negali prigulincėti atsakyti, tai verta butu paklausti. Kunigai visi vienaip šv. Mišias laiko, vienaip spaviedoja ir pamokslus sako, bet ar vienokias jie turi pažiuras paržengę grynai bažnytinius savo darbus? Vieni iš nežinojimo, jog šendien ir lenkus nori gudai sumaskolinti, stengias dar lygšiol lietuvius sulenkūti: liepia bažnyčioje rožančių ir kitas giesmes giedoti lenkiškai, nors kartais žmonės, pamokinti kito kunigo, parklikia kelis, žinoma miescionis, lietuvišką giesmę. (Tvirtinu, jog apie tą žino visa dvasiškija). Kiti vėl supranta gerai, jog norėdami ilgiaus išbuti gerais katalikais, turime ne lenkiškos, bet savo kalbos ir papročių prisi-laikyti; bet jie patįs menkiaus už žmones temoka lietuviškai, ir dėl parašymo lietuviško straipsnio plunksnos rankoj' nėkad os neturėjo, nes tas jiems užginta buvo nū gimnazijos lyg dienos įsisventimo. Lietuviškų knigų ir laikraščių, ant katalikiško pamato išdūdamų Prusūsę už pinig us nū neturtelių surinkt us, jie iš baimės klostoriaus ar Gudijos nenori nė į rankas imti, netikt terp žmonių skleisti. Kiti užtektinai moka lietuviškai, galėtu siokį-tokį barbarišką administracijos darbą pranešti rėdystei, bet bijos netiek administracijos, kiek nemiela vardo „litvomano“, kuriūm klebonelis ar koks ten bajorelis, užpikęs prie žaliojo stalelio už šlemiką be vienos, gali tokį raštinįką apkrikštyti, bijos ant galo ir į Kuršą pakliuti. Iš tų tat priežaščių lietuvei lygšiolei dar neturi

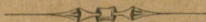
Šventraščio savo kalboje, neturi pamokslų, neturi nė jokio katekizmo dėl sakyklos, Šventraščio žodžius kiekvienas kunigas verčia savotiškai ir tokį vertimą turime priimti kaip Apaštališko sosto patvirtintą; pamokslus versdami iš lenkiškų arba vokiškų knygų prisilaiko svetimos kalbos įpatybių ir neatsako mūsų gyvenimo reikalams ir apšvietimui.

Dar lieka maža dalele dvasiškos, kuri neužsipelne tos tulžės nors su cukru apibarstytos, bet kuri ir mano saldumo nereikalauja, todėl apleidžiu ją nepaminėjęs, — tegul ateinantį laiką apie jų darbus savo nūmonę išreiškia, nes šendien dar kurie apie tą nemislyja — nemato.

Tegul skaitytojas, mokąs terp eilių skaityti, neužmetinėja man, jog ir galę mano straipsnio matos priežodis „vilkas avies kailyje“. — Anaipol! nes prie to reikia piktos valios, kurios užmetinėti mūsų dvasiškai negalima; aš greičiau čė pasakyčiau: avis vilko kailyje, kad visiems ta nauja mislis gana aiški butu; todėl, kad nereiktu mums atsakyti prieš Dievą ir tėvų elgimos vaikai negalētu keikti, tegul prieš vilką avies kailyje išsineria avis iš vilko kailio ir elgias kaip jai priguli. Stokime visi pagal savo galės ir mokslo prie garbingo ir švento darbo! par užrubežinius laikraščius skųskimes Europai ant savo administracijos, išreikšdami jos negerus darbus; ar raškime, ar pirkkime, ar dalikime žmonims naudingas knigeles, kad jie suprastu priešų piktus užmąmus ir žinotu kaip nū jų gintis; trokšdami apginti savo tikėjimą ir užlaikyti tautą stengkimes

ją apšviesti; vienok nėkad os neaukaukime katalikystės dėl gero tėvynės, bet bukime pilni tėvyniškumo jausmų iš Dievo meilės. Malda ir darbas tegul mums dūda ramumą ir viltį; jeigut jau šendien ant mūsų žemės Kenstaičiuosę ir Kražiuosę išdygo mums garbė, jeigut jau šendien mūsų tikėjimo ir įdiejos brolei Lenkai ant garbės Kražiečių nuliejo Krokuvoje medalius, atspaudino daug knygų, nutraukdino Kražiečių paveikslus, jeigut jau šendieną mūsų klikimo balsas daėjo lyg Amerikos, kamę padirbo daug Kražių nakties paveikslų ir užvede teatrus, — ateiteje mūsų judėjimą pajus visa pasaulė, o šventam tam darbui palaimins Dievas, turėkime viltį, — sulauksime geresnių laikų, — gal iš mūsų grabo atsikels atmonitojei, ir mūsų pelenams bus lengviaus ilsėtis!

L. Aukupaitis.

Keletas žodžių apie tarnystą pas žydus.

Kiekvienoj' tautoj', kur tik randasi padalinimas į turtingūsius ir beturčius, visur biednesniejie tarnauja turtin-gesniems savo tautiečiams, imdami už tai suderėtą algą. Teip yra Rosijoje', Voketijoje', Anglijoj', teip yra ir kitose viešpatystėse, teip ant galo yra ir mūsų krasztę, kur daugybė berniukų ir mergaičių, neturinčių savo žemės, parsisamdo gaspadoriams už darbinikus ir tokiu budu užsidirba sau kasnelį dūnos. Tokie samdinikai, jei tik elgiasi krikščioniškai, ne girtūklauja nei paleistuvauja, gali betarnaudami ir žmoniškai pragyventi ir dar šiek tiek skatiko susikrauti, teip jog šendieną padėjimas sumdinikų pas mus yra mažko negeresnis už padėjimą gaspadorių, kurie, javams atpigus, dažnai nebeišmano, kaip beapsiversti ir kaskart žemyn žlunga, parлиндę skolosę. Todėl nėra dyvo, jog pas mus

biednesnių tėvų vaikai ukvatnei pristoja ant tarnystos pas turtingesnius lietuvius-gaspadorius, nes kiekvienas samdinj-
kas gerai žino, jog ir pagal žmonių numanymo ir pagal
Bažnyčios mokslo, tarnavimas lietuvio lietuviui, kataliko
katalikui, nėtrūputį žmogaus nežemina.

Suvis kitoniškai žiuri ant tarnystos žydai. Jie laiky-
dami savę už tautą Dievo išrinktąją, tvirtai tiki, jog ankš-
čiaus ar vėliaus visas svietas turės jiems prigulėti ir jog
jie šėip ar teip — bus ponais visų krikščionių, o krikš-
čionis jų vergais. Įsikalę sau galvon tą mislį, jog jie esą
paties Dievo paskyrti viešpatauti ant visos žemės, žydai
nenori tarnauti netiktai krikščionims, bet ir saviems bro-
liams žydeliams. Žydas ar ans milijonierius, ar paskutinis
nuskurdelis laiko savę už poną, o kiekvieną krikščionį nors
ir turtingiausį skaito už vergą, turėsiantį ateitėje žydams
tarnauti. Par tai kiekvienas žydpa laikis, nors badu stiptu,
bevelyja ubagauti ar visokiomis suktybėmis užsiimti, negu
pristoti kur nors už paprastą tarną ar samdinją, nes,
pagal žydų nūmonės, tarnysta pažemina sunų Izraėliaus.
— Vienok kada-gi be tarnų negalima apsieiti, tai žydai ir
ir samdo beveik vien tik pačius krikščionius, o labiausei
katalikus. Mat jiems labai malonu jau ir szendien' pasiro-
dyti ponais „goimų“ katalikų. . .

Mūsų Bažnyčia, žinodama gerai, kaip smarkei žydai
neapkenčia ir išjūkia krikščionišką tikėjimą, ir kaip jie ne-
rokūja sau už jokią grieką nuskriausti kataliką, susirinkusi
metūšę 1752 į Medinikus arba Varnius ant Synodo, atnau-
jino ir patvirtino įstatymus apie tai, idant nieks isz krik-
ščionių negyventu su žydais vienūšę namūšę, idant nesi-
gydytu pas žydą daktarą, idant nesisamdytu tarnauti pas
žydus, jeib ant trumpo laiko; idant neišslaidinētu žydams
ant arendos žemės, nei namų; idant krikščionkos neeitu pas
žydus už momkas, idant nežindytu žydų kudikių ir tt. Ne-
klausantiems tų įstatymų Synodas prisako nedūt' išrišimo
ant spavednės.¹⁾

1) Skaityk: Synodus Dioecesana Mednicensis . . . Anno D-ni MDCCLII,
Diebus 4, 5, et C Septembris celebrata. Cap II: De Haereticis et Judaeis
§ 5, 7, 10.

Tie įstatymai, kiek žinome, nepasiliko sulygšiol panai-
kinti nei atmainyti, ir butu labai naudingas dalykas, idant
musų kunigai pradėtu daugiau rupintis apie jų užlaikymą
šioj' gadynėj'. Žydų budas juk toks pats tebėra, dabar,
koks buvo pusantro šimto metų atgal. Jeigu jie buvo
pavojingi dėl krikščionių tūkart, tai šendieną yra dar pa-
vojingesneis. Tūkart Lenkų valdžia giniodavo katalikus nū
žydiškų pinklių; šendieną-gi maskoliškas sudas labai dažnai
pagal žydų dudelę šoka ir žydams nuskriausti kataliką pa-
deda. Nereikia užmiršti teipogi, jog visi musų žydai yra
pasekėjais Talmudo, o kas yra skaitęs veikalą kun. Pranaičio
„Christianus in Talmude Judaeorum“, tasai žino kas tai do
mokslas. Idant skaitytojei geriaus suprastu žydų apsiėjimą
su krikščioneis jiems tarnaujaučeis, papasakosime čė trumpai
viena atsitikimą, apie kurį nesenei dasižinojame.

Vienamę iš didesniųjų Lietuvos miestų parsisamde pas
tulą žydą nekuri mergaitė katalikė už slūžbelnikę. Žydas
prižadėjo mokėti gerą algą, tatai mergaitė negalėjo atsi-
džiaugti tokią gerą vietą gavus. Žydas iš pradžių mokėjo
teisingai kas mėnesį suderėtą algą. Todėl mergaitė apsi-
prato ir pasiliko pas tą žydą ant ilgesnio laiko. Praslinko
metai antri. Mergaitėi susirinko keli desetkai rublių. Tū-
tarpu žydas nustojo mokėti suderėtą mėnesinę algą, sakėsi
pinigų neturįs, prašė palaukt'. Laukia nabagė mergaitė
keletų mėnesių, žydas kaip nemoka teip nemoka. Ėmė tad'
rugoti prieš pažįstamus ant žydo neteisybės. Viena žydelka,
nudūdama, buk ana esanti prietelka, sako mergaitėi teip:
„Ką tu besulauksi, nabagė, pas tą sukčių betarnaudama.
Ot mesk ji, eik pas manę, gausi kur kas geresnę vietą“. —
„Vietoj' algos, kurios tu čė negausi, pasiimk sau velyk nū
tų nedorų žydpalaikių koki daiktą brangesnį ir eik pas
manę“. Mergaitė nenumanydama žydų susikalbėjimo, teip
ir padarė; paėmė savo žydelkos gaspadyinės koki ten sejon-
palaiki ir norėjo slaptai atsitraukti. Žydai to tik ir laukė.
Padarė didį triukšmą, pašaukė policiją, atėmė nū mergaitės
netik minėtą sejonpalaiki bet ir visus pinigus, kuriūs par
porą metų iš algos buvo susidėjus, o pačią nabagę mergaitę
kaip vagilką įkišo ant kelių mėnesių į kalinį. — Ot kaip
žydai apsieina su tarnais katalikais.

Če gal kas pasakys, jog nevisi žydai teip apsieina, jog yra tokių, kurie užmoka algą teisingai ir jokios skriaudos tarnui katalikui nedaro. Tai tiesa — ir mes nesakome, kad visi žydai būtų tokie nedorelei, bet isz antros pusės tiesa, jog žydas kur-kas dažniaus nuskriaudžia, negu krikščionis. Jeigu kas aplankytu visus Lietuvos kalinius ir pasiklaustu sėdinčių ten moterų ir mergaičių, tai neabejotinai rastu nevieną nelaimėn papūlusią suvis panašiu budu, kaip augščiau aptarėmė. Todėl labai geistinas butu dalykas, idant mūsų kunigai ir par spavednę ir šėipjau pasišnekejimūse pradėtu aiškinti žmonėms pavojingumą tarnystos pas žydus. O užvis mergaites einančias į miestą tarnystos jieškoti reiktu parsergėti, kad nepapultu į žydų žabangas. Kiek tai tamsių mūsų mergaičių par žydų rankas pateko į namus paleistuvystės, pražudamos ir ant kuno ir ant dušios. Labiausei reikia saugotis tarnystos pas biednesniūsius žydus. Tie dėl skatiko pasitaisę gyvą krikščionį suėsti, ir neretai ištiesų suėda. Žydas turtingas nori turėti gerą šlovę, turi šiokią tokią nors ir žydiską „unarą“ ir del menko daikto nekelia lermo. Biednas-gi žydpalaikis — žiuri tik ar če negalima kaip nors „goi,“ — krikščionį apiplėšti. Ir jeigu pamato kad galima tai padaryti be atsakymo prieš sudą, tai ilgai nelaukdamas ir padaro. Todėl jei jau kas netur kur bepasidėti ir priverstas yra žydams tarnauti, tai tegul bent pasijieško sau vietas pas kurį nors iš turtingesniųjų žydų, nes einant tarnauti pas pirmutinį pasitaikiusį žydą suski, galima iš vargo pakliuti į dar didesnę nelaimę.

Mes gerai numanome, jog šiūmi streipsnėliu pajudinto klausymo toli da neišrišome. Todėl meldžiame garbingus mūsų tautiečius, kurims rupi išliūsavimas mūsų brolių Lietuvių iš tos naujos žydiškas vergijos, plačiau ir apie tai parašyti.

P.

Žinios iš Lietuvos ir svetur.

Pompenai (Panevežio apskr.) Prieš 30 metų maskoliška valdžia pasodino Toliunūse ant Lavenos upės kranto savo vientaučius burliokus ir padalino jiems kūgražiausią šmotą žemės. Bet naujakurei, norėdami greičiaus prasilobti mūsų kraštę, pradėjo vagynėti ir žmogžudžiauti. Nesakant jau apie klėtės išplesimą ir arklių iš kutės

išvedimą, pušynę netolie Pompenų ir Panevežio miškę tankai keleiviu užnušimai atsitikdavo teip, jog ir šendieną dar baimė jėma, par tuos miškus važiuojant. Aplinkinei gyventojei visokeis budais stengias nuo tų burliokų atsiginti ir atsidengus Panevežyje Apylinkės sudui (Akrūžnas), turintieji jamę balsą pradėjo reikalauti, idant visus vagius ir žmogžudžius varytu atgal į Maskoliją, iš kur jūs pargabeno. Tūmet, maskoliška valdžia, norėdama savo vientaučius moraliskai ir medžiagiškai pakelti, pastate jiems Pasvalyje cerkvę ir dave iš izdo pinigūs dėl uždėjimo Pompenų banko (sudu — sberegatelnoje Tovariščestvo). Tam tikslui tapo surėdyti Draugystės įstatymai, kurius 13 balandžio 1871 metų užvirtino ministeris pinigiskų reikalų. Pagal tų įstatymų Pompenų draugijiskų banko sąnareis galėjo teipogi buti ir Lietuvei — katalikai, Panevežio apskrityje gyvenantieji. Ta Draugystė, užlaikanti įstatymus, surėdytus pagal užrubežinio budo, iš tiesų, galėjo atnešti nemažą naudą aplinkinems ukinikams, apgyndama jūs nū žydu, kurie labai greitai moka žmogų į skolas įvaryti. Kaip antai: ukinikas N. Pompenų valsčiaus paskolino nū žydo 200 rub. ant vienu, metų prižadėjęs jam 100 rub. palukanų ir 120 r. koros, jei savo laikę paskolintų pinigų nesugražintu. Praslinko metai, ukinikas skolos žydui neužmoka — ir tas rašo vekselį ant 420 rub.; dar už metų ukinikui skolos neatlikus — žydas dirba vekselį jau ant 880 rub.; teip-pat atsitikus vėl už metų — žydas rašo vekselį ant 1850 rub.; tokiu būdu ukinikas par trumpą laiką prasi-skolino žydui keletą tukstančių. Tūtarpu draugijiskas Pompenų bankas skolino pinigūs už 10 procentą, savo-gi sąnarams — už 5⁰/₀. Teip tatau bankas galėjo žmones gelbėti iš nagų žydu ir gerin' ukinikų medžiagišką padėjimą, bet ar atneše tą naudą, paveizdėsime. Toliūnų burliokai, būdami pirmais sąnareis Draugystės, iš pradžios, patis buvo banko rėdytojeis. Kas nežino maskoliaus prigimimo: gerti, kišius imti ir apgaudinėti? Tai-gi ir banko rėdo sąnarei — burliokai pradėjo elgties pagal savo prigimimo. Neveizdėdami į visos Draugystės naudą, ale jieškodami sau pelno užmanę jie sukti ir apgaudinėti kitus drauginikus — Lietuvius, prijėmdami už sąnarius tūs, kurių įstatymai neleido prijėmti, ir skolindmi pinigūs tiems, kurie negalėjo jų sugražinti — už degtinę ir kišius įstatymus laužydami. Tokie darbai negalėjo ilgai buti paslapčioje: išvydo ir suprato jūs nekurie Draugystės sąnarei, bet jie pasirode išgamais, nes, vietojo parspėti savo brolius ir kaltinikus apskusti, susibičiuilavo su burliokais, norėdami eiti jų pėdais. Pirmais tokeis amatnikais iš tarpo Lietuvių buvo du broliū Jankevychū, Banialis, Grubis, Madestavyče, Karalėvyče iš Adamavo ir penki jo šalininkai. Užsimane jie palikti banko rėdytojeis ir visus Draugystės reikalus į savo rankas sujėmti. Ale kaip čė padaryti? Buti rėdo sąnariū priguli nū didesnio skaitliaus balsų visos Draugystės sąnariū, kurie tam tikslui susirenka ir meta „galkas“ — kas daugiaus jų apturi, tas palieka banko rėdo sąnariū, kurių tris tiktai turi buti. Taigi Jankevychė, Banialis ir Grubis, norėdami buti išrinktais už rėdo sąnarius, šėip padare: užpirko visas Pompenų karčiamas, kad Draugystės sąnariams, ant susirinkimo suėjusiems, žinoma savo šalininkams, dūtū gerti, kiek tikt lenda ir

tai par keletą dienų; tiems-gi, kurie degtines nenorėjo, bruko į rankas pinigų. Bet visų sąnarių papirkti, žinoma, negalėjo: didžioji jų dalis veizdėjo į abelną nauda ir susirinkimę metė „galkas“ vyrui išmintingam ir teisingam. Jankevyče ir jo draugai suprato, jog jų papirkimas ant nieko nuveis iki bus „galkos“, dėlto, jas atmesdami, įvedė rinkimą par balsus — o žinomas dalykas, kad dešimtis girtūklių užrėks, tai tukstanties blaivų neišgirsi. Tokiu tat budu Jankevyče, Banialis ir Grubis tapo išrinktais rėdo sąnareis, o Madestavyče banko rašytoju. Na, tūmēt jau dave sau valią: pasirode gerasis burliokų įpedineis. Negana jiems buvo trijų metų ant apgaudinėjimo ir sau pinigų krovimo, norėjo jie dar ilgiaus gaspadorauti. Karalevyče ir penki kiti vyrai išrinkti ir Draugystės pastatyti ant to, kad rėdo darbus priveizdētu ir saugotu. susižinojo su rėdo sąnareis ir iš vieno Draugystės pinigais dalijos. Visi jie, norėdami užsilaikyti savo vietošę ant tolesnio laiko, apart girdimo ir papirkimo balsųjančių, rinkdavo pasirašymus nū tų, kurie ateidavo į banką su reikalais. Ukiniškas, Draugystės sąnarius, patolei negaudavo procento arba pinigų paskolinimo, iki nepasirašydavo ant popieriaus, kuriamę surašytas jų pačių išrinkimas už sąnarius rėdo ir užveizdėjimo. Toks elgimos budas traukiasi par 17 metų.

Ar-gi iš visų Draugystės sąnarių nieks nesuprato ir nežinojo, kaip eina banko reikalai? Iš pradžios, žinoma, negalima buvo atrasti darbūšę rėdytojų neteisingumo, nes tas neveikei ant viršaus pasirodo. 1892 metų išmintingieji Draugystės sąnarei užėjo neteisingus takus savo rėdytojų, bet tamę kartę visas pasibenge ant pasirodavimo. Ale metams praslinkus, iš tiesų parkrate rėdytojų darbus ir apie visus jų apgaudinėjimus praneše pinigųškų reikalų ministeriui, prašydami, idant lieptu parveizdėti banko knigas ir išrinkti naują rėdą. Tas dave paliepimą jeneral-gubernatoriui, šis-gi Kauno gubernatoriui parsitikrinti, ar iš tiesų teip yra, kaip praneše Draugystės sąnarei ministeriui. Gegužės 26 dienoje 1893 m. pribuvo į Pompenus nū gubernatoriaus pasiuntinis, kurs, padaręs bankę revzija ir išvydęs rėdytojų nedorybes, nors prijėme nū jų kišius, vienok patvirtino Draugystės skundas. Ministeris gavęs apie tą žinoti, 30 d. lapkričio 1893 m. liepe jeneral-gubernatoriui Pompenų banką panaikinti, sausio 27 d. 1894 m. pribuvęs pagal gubernatoriaus įsakymo pasednikas Bugurdas su asesoriu Laveckiu ir liepes sušaukti visus Draugystės sąnarius, apgarsino jiems, jog Pompenų bankas uždengtas, banko redytojei už vagystės ir apgaudinėjimus patraukti prokuroro į suda. Kaltinikai, išgirde tokį nusprendimą, iš pradžios parsigando, bet, žinodami, kad Burgardas nū Laveckiu dar didesni ir garsingesni už jūs visamę apskirtyje vagis ir kišiu jemikai, tą pačią dieną nusidave pas jūs, klausdami rodos ir prašydami išgelbėjimo. Burgardas, ilgai nekalbėjęs, užklause: „ar daug pinigų yra banko izdė (kasoje)?“ — „5000 su viršum!“ — tie atsake. Visą reikalą apmaštes ir pažadėjęs jūs gelbėti pasednikas padare pinigų padalinimą į 4 dales: užvisdidžiausią porciją paskyre nusiusti par išrinktą tam tikslui žmogų į Orževskio kanceliariją, antra mažesne dalis tēko Kauno gubernijos rėdo kanceliarijai,

o kas liko — pasidalijo su Laveckiu. Kaltinėjai neapsigavo: Burgardas su palicija atsigerinio jiems tūmi, kad likusiųjų banko pinigų ir knygų nū jų neatėme ir Draugystei nepavede, kaltinųjų gerybių ir jų pačių neareštavojo, bet paliko jūsi liūsybėje, kad galėtu savo darbus pridengti. Draugystės sanarei, įsiekdami teisybės, kovo 21 d. 1894 m. praneše Orževskui apie pasredniko ir palicijos šiame dalyke apsielgimą ir banko rėdytojų darbus, kurie, naudodamies iš suteiktos sau liūsybės, dar didesnes neteisybes pyldė: 1% pagal Draugystės įstatymų tūjaus reikėjo du užveždėtoju išrinkti iš tarpo sanarių ir jiems pavesti banko reikalus — apkaltintieji rėdytojei daro kliutes, kad tų užveždėtojų nebutu; 2% nū skolininkų pinigų neatėmė, rašo i knigus, kad prijėmė, o tūtarpu liepia jiems išduoti banko paskolintojams vekselius ir tie, žinoma, nebegali iš banko pinigų reikalauti, nes knigose užrašyta, kad jiems skola išmokėta; 3% kiekvienas Draugystės sanarius yra atsakančiu už rėdytojų darbus — tai-gi jie, norėdami už kišius išliūsūti nū atsakymo savo gentis — sanarius, sugražina jiems dalį pinigų, bankę padėtą, ir jų pavardes iš knygų išbrėžia; 4% gąsdina banko paskolintojus, kad jie nieko negaus, priversdami jūsi imti tiek, kiek dūda, o tūtarpu i knigas įrašo, kad jiems skola užmokėta; 5% prijėmdami nū skolininkų pinigų, neišdūda jiems kvitancijos — tas ir kitas nedorybes surašius praše Draugyste Orževskio, idant joms galą padarytu. Plaukai ant galvos sustojo parskaičius Orževskui tas skundas, todėl akiesmirksnyje užklause gubernatoriaus, tas-gi pasredniko Burgardo apie jo darbus 27 dienoje sausio. Tūtarpu Orževskio ir Kauno gubernijos rėdo kanceliarijos paslapčei apie tas skundas paraše Burgardui ir pamoke jį melūti, prižadėdamos jo melagingo atsakymo Draugystei neapreikšti ir Orževskį apgauti. Burgardas, paklausęs abiejų kanceliarijų, atsake gubernatoriui, buk jis 27 d. sausio banko likusius pinigų ir knigas Draugystei įdavęs, du užveždėtoju arba likvidatoriu išrinkęs, kaltinikus i kalinį sukišęs ir jų turta areštavojęs. Gubernatorius su Orževskiu jam įtikėjo ir Draugystei nei pagalbos vageis nusikratyti nei atsakymo par istisus metus nedave. Tūtarpu nuskriausti Draugystės sanarei, nesulaukę atsakymo ant savo prašymų, pradėjo tirinėti ir viską sūseke. Pajutęs tą Burgardas išsižadėjo savo vietos, kurią užėmė Pilimonov'as, tokšpat vagis. Draugystė 9 d. grūdzio 1894 m. antrą skundą išsiunte Orževskui, išaiškindama, jog visai ne taip yra, kaip Burgardas atsake, nes likvidatorius neišrinkti, banko rėdytojei i kalinį nepasodinti, pinigai ir knigos jų rankose — skriaudos kaskart didinos. Vagių papirkta Orževskio kanceliarija to prašymo jam neparode. Kovo 29 d. 1895 m. Draugyste trečią kartą raše pas Orževskį, prašydama, idant jai ant rašto apreikštu, kokiame praėjime yra jų reikalai. Orževskio kanceliarija, to prašymo iki laiku jam nerodydama, drauge su Kauno gubernijos rėdo kanceliariją paslapčei dave žinią naujam pasrednikui ir banko rėdytojams, idant dėl jų ir savęs išgelbėjimo kūgreičiausei sušauktu visus Draugystės sanarius, išrinktu likvidatorius ir jiems atidūtu pinigų su knigomis. Gegužės 12 d. Draugystės sanarei tapo suvadinti; kaltinėjai, matydami, kad artinas jau galas jų viespatavimo, primendami Draugystei artymo

meilę, praše jos susimylėjimo t. y. kad jų neteisingus darbus užmirštu ir pinigų išaikvotus pati sudėtu. Bet skriauda teip didžia, kad jos dovanoti negalima.

Tai-gi susirinkimas vienu balsu šep nutare: 1/. visus rėdo ir užveidėjimo sąnarius draugę su rašytoju, buk teisingai 1893 ir 94 metų išrinktus, tūjaus atstatyti; 2/. jų vietoje išrinkti tris rėdo sąnarius: Jūzapa Stankuną, Jurgį Duda ir Mykolą Kavliakį, ir du užveidėtoju Mateušą Stakialą ir Rapolą Karoblį su paskyrimu jiems algos; 3/. rašytoja jiems patiems palikta išsirinti; 4/. kaltinikus padūti prokurorui; 5/. visų valdžių prašyti, idant jūs į kalinius susodintu ir jų turtus už pavogtus pinigus atimtu; 6/. daryti revizija par 4 mėnesius ir apie atrastas neteisybes pranešti prokurorui; 7/. mokėti banko paskolintojams pinigų tris kartus ant metų, tam tikslui prieš mėnesį apgarsinti: kam ir kiek pinigų bus atidūta; 8/. tiems, kurie gerūjų priverstu skolininkus atlikti bankui skolas, paskirti už 100 r. sugražintu — 1 rub. užmokesnio, tangi, kurs par vienus metus surinktu nū skolininkų 10000 rub., žinoma be apgavimo; dūti 200 r., apart algos; ir 9/. išrinktiems rėdytojams ir užveidėtojams įsakyti, kad kišių neimtu ir degtinės negertu. Tokį tat susirinkimas padare parėdimą ir jo kopijas nusiunte ministeriui vidurinių darbų, ministeriui pinigų reikalų, gubernatoriui, Kauno gubernijos rėdūi ir prokurorui. Kaltinikams tas susirinkimo parėdimas labai nepatiko; norėdami iš jo išsisukti, drįso pagaliaus jį paniekinti tūmi, buk kun. Stakiala, Draugystės sąnarius, pavogęs banko knygas — tokią skundą jie padave gubernatoriui ir prokurorui. Kun. Stakiala, mat buvo jiems kaip druska akysę, nes jis turėdamas ant žmonių nemažą įtekme, šiame reikale daug padare jiems gero, užstodamas už teisybę ir nuskriaustus; vienas jo žodis buvo sąnaris svarbesnis už šaukimą ir pinigų davimą neteisingųjų. Kaltinikai už išmislus melagingus ant kun. Stakialos gavę par nosį, kitonišku budu užmane Draugystės parėdimą atmainyti. Par apgavimą dar du kartu suvadino Draugystės sąnarius ir jau maloningai praše, kad jų nekorotu ir atsakymą už jų darbus ant savęs prijėmtu. Ir tie jų malonėjimai ant nieko išėjo, nes Draugystė pirmąjį savo parėdimą antrą ir trečią kartą patvirtino. Nors šendieną knygos naujų rėdytojų ir užveidėtojų rankosę, vienok Kauno gubernijos rėdas dave kaltinikams liūsybę užbengti banko reikalus po prižiuro naujų sąnarių. Ant užklauso kun. Stakialos, kas bus su kaltinikais, prokuroras atsake, kad neužilgo jų darbus sliedovatelis parkratys ir kaltinikai bus į sudą pavadinti. Toks banko reikalų padėjimas dar daugiau vagių pravaisino. Draugystės sąnarei negalėdami išgauti pinigų nū banko skolininkų, prašo valščiaus rėdo, kad jų turtus išpardavinėtu. Starsina, rašytojas ir starostai, imdami rublius ir kaušelius nū skolininkų, visokiū budu rupinas jų turtus apginti nū išpardavimo dėl skolos išmokėjimo. Koks bus galas tų neteisybių — savo laikę apskelbsime.

Teip tatai Pompenų Draugyste, turėdama gražius istatymus, vietoje naudos atneše didžia nelaimę tukstantims gyventojų Panevežio apskrityje. Nelaimė ta išneša ant 100000 rublių. Tas turtas, sukrau-

tas kruvinu prakaitu ukinįkų, papūle į rankas maskolių, žydų ir ketos išgamių. Nevienas ukinikas dėjo skatiką prie skatiko ant mokslo savo vaikelems, kurie rasyk ateitėje nemažą naudą butu atnešę dėl savo tėvynės — dabar tas pats ukinika-rasyk ir dūnos kašnelio pristigo. Keno ir kamę čė kaltybe? — kiekvienas supranta.

Teip-pat atsitiko su Kupiškį ir Vabalnikų bankais. Po maskoliaus valdžios nė jokia Draugyste negali užsitureti — tūtarpu už rubežiaus, kamę katalikai ir jų dvasiškija turi liūsybę, auga kūgražiausios Draugystės visokiūšę reikalūšę ir atneša žmonųjai šimteriopus vaisius.

Istraitis.

Petrapilyš. Deputacijos, pribuvusios į Maskvą ant karuuacijos, aukaus ciecoriui dūną, druską ir abrozds; ant rašto išreiškimo jausmų ciecorius neprijems. Ant karunacijos užprašyti Varšuvos ir Mogilevo arcivyskupai.

Krakinavas (Panevežio apskr.) Norint kokį nors užmanymą išpildyti, reikia vienybės ir išturėjimo. Krakinaviečiai regėdami, jog jų sena bažnyčia ilgai nestovės, užmane pastatyti sau naują murinę bažnyčią. Bet pirmiausei reikėjo išgauti daleidimą nū svietiškos valdžios. Tam tikslui jau 1802 m. pradėjo siuntinėti prašymus į ministeriją, bet par 13 metų vietoje užgana-padarymo vien tikt išjūkimus apturėdavo. Ministerija, mat, bijojo kad parapijonis, kaip tikt pradės statyti bažnyčią, nebeturės iš ko mokesčių atlikti? Po tiek metų naujas vidurinių darbų ministeris Goremykin'as pernei 4 d. rugp. suteike daleidimą statyti naują murinę bažnyčią. Raštas, tą daleidąs, žinoma, parėjo į rankas Vilniaus jeneral-gubernatoriaus, bet Orževskis jį paslepe, o jo vietoje dave savo paliepimą kūgreičiausei statyti naują, ale medinę bažnyčią, senąją pažadėjęs tūjaus uždaryti. Parapijonis, turėdami medžiagą dėl murinės bažnyčios pastatymo, vėl nusidave pas ministerį, atnaujindami savo prašymą. Tas at-ake, jog jau davęs jiems daleidimą murinę bažnyčią statyti; kada-gi parapijonis iščiškino jam, kad nė patis jie, nė vyskupas neturi apie tą nėjokios žinios, tūmet ministeris į vyskupo rankas atsiunte naują parėdymą, idant kūveikiausei parapijonis griebtus prie statymo murinės bažnyčios, policijai užgindamas prie to darbo kištis. Jau čė Orževskiui nepasiklojo karaliuku pasirodyti, ir, kad sarmatą turētu, nelauktu iki Petrapilyš nujėms jam nū galvos karuną.

Astragei (Volyniaus rėd.) Vasario 2 d. Astragiečiai apturėjo daleidimą atnaujinti savo bažnyčią, kuri nū 1889 m. jau beveik paskyrta buvo ant išnaikinimo. Parapijonis prieš Kaledas padave tamę dalykę prašymą jaunajei ciecorienei, kuri ir suteike jiems par ministerį tą mylistą.

Petrapilyš. Iš priezasties karunacijos žibtelėjo dėl katalikų viltiēs spindūlis aut palengvinimo Bažnyčios padėjimo. Žemaičių, Vilniaus, Žitomieriaus ir Tiraspolio vyskupai rase Mogilevos arcivyskupui Kazlauskiui, kaipo Lietuvos bažnytinėje provincijoje terp vyskupų pirmąją vietą užimančiam, idant, pranešdamas ir išreiškdamas ciecoriui visus parsekiojimus ir kentėjimus katalikų Bažnyčios nū vietinēs maskoliš-

kos administracijos, prašytu prigulinčios jai liūsybės. Bet arcivyskupas, bijodamas, kad reikalavimu tiesų neužtrauktų dar didesnio Bažnyčios parsekiojimo ir pats nebūtų į Siberiją išgabentas — iki laikui tylėjo. Štai dabar p. Goremykin'as, vidurinių darbų ministeris, ir p. Mosolov'as, direktorius departamento dvasiškų dalyku, patįs užklause arcivyskupo, kokių giedauja manipesto mylių? Paskui, iš ciecoriaus kanceliarijos arcivyskupas apturėjo oficiališką užprašymą, idant sostui praneštu apie savo velyjimus ir padūtu manipestui medžiaga dėl amnestijos. Padržasintas tūmi arcivyskupas nepasikakdino vienu prašymu, kad išleistu uždarytus klioštoriūse kunigus ir sugražintu ištremtus į Maskolijos ir Siberijos gilumą, bet toliaus, žinoma, siekdamas išreiske velyjimą, kad administracija nekištūs į bažnytinius reikalus ir kad dvasiškija galētu liūsei pildyti savo pašaukimo prie dermės. Ar bus užgana-padaryta tiems teisingiems reikalavimams — laikas parodys. Begne dūtas tas žingsnis dėl sujudinimo katalikų jausmų prieš ir laikę karunacijcs. Visas palengvinimas, rasyk, pasibengs tūmi, jog suteiks liūsybę kalėjantiems nū paskutiniųjų metų kunigams; apie tūs-gi kunigus, kurie išsiūtū į Siberiją nū 1863 m., nebuvo kalbos pirmesniūse manipestūse, nebūsi ir dabar.

Nū pradžios praėjusių metų buvusieji Unijotai nūlatais siunte ciecoriui prašymus, kad leistu jiems gyventi ir mirti katalikiškame tikėjime, bet ikišiolei jų velyjimas neišpildytas.

Berlinas. Prustūse Lietuvių deputacija (išrinkti iš tarpo savųjų pasiuntinei) pribuvo pas apšvietimo ministerį p. Bosse, prašydama, kad religijos mokslas jų pradinesę mokslinyčiosę butu išguldomas lietuviškoje kalboje. Ministeris, gražei Lietuvius prijėmes, išklause jų prašymo, kurs buvo patvirtintas daugybę pasirašymų. Dėl užgana-padarymo Lietuvių Prustūse reikalams, p. Bosse prizadėjo birželio mėnesyje aplankyti jų šalį, norėdamas ipatingai žinoti, kokius išleidžia seminarijos lietuviškus mokytojus. Žada teipo-gi užėti į mažesnes lietuviškas mokslinyčias dėl geresnio pažinimo jų padėjimo. Ant egzaminų bus sukviesti vaikų tėvai, idant jie patįs galētu išreikšti ministeriui savo reikalus apšvietimo dalykūse.

Petrapilycs-gi kurčias ant musų teisingų reikalavimų panašūse dalykūse!

Petrapilycs. Pasklydo garsas, jog Vilniaus vyskupystės sostą užims rektorius dvasiškos akademijos vyskupas Pranciškus Simonas, Mogylevo vyskupystės suffraganas; į jo vietą žada paskirti kn. pralotą Cyrtautą, rektorių Kauno dvasiškos seminarijos.

Maskva. Senoji Rosijos sostavietė didei sukruoto: artinos iškilmė ciecoriaus apšvainikavimo; iš tos priežasties visi rupestingai užsijėme pasirūšimais, idant su didžiausią iškilmę prijėmu užrubežinius svečius ir visiems savo turtus parodytu. Iš visų šalių Rosijos renkas deputacijos ir didžiunai, o draugę su jeis burei . . . šnipukų, kurie pažintų visus rėdūi pavojingūsius ir panaikinti galētu jų visokius priešingus valdžiai užmanymus, kurie, rasyk, šnipukų tikt galvosę pasivaidins. Nū pusės kovo m. palicija tankiaus daro kratymus ir

daugumui liūsybę atiminėja, be prašporto nė iš namų nepasirodyk, nes pagaliau ant ulyčios jū reikalauja. Iš Maskvos į Petrapilį gelžkelis nū 8 d. gegužės iki 7 d. birželio bus paskirtas vien tik rėdtruikiams, privatiškos-gi personos ir draugystės negalės biliotų gauti be įpatingo daleidimo; visas tas kelias, kaip ir visūmet ciecoriui važiuojant daros, iš abiejų pusių bus apstatytas dvigubą kareivių sargybą.

Apart šių paprastų atsargumo būdų, griebias dar prie kitų labiaus liberališkų, nepaprastų saugojimos pragumų, dėl pridengimo savo darbų prieš atvažiavusius užruaežinius svečius; teip: Maskvos moksliško apskričio kuratorius dave universiteto rektoriui parėdimą, kad, atsitikus studentų sumišimui, savo vėkomis jį nustabdytu, saukdamas ant pagalbos policiją ir kareivius tikl prie pastarosios. Toliaus, Maskvos kariumeniško apskričio pardėtinis įsake apicieriams, kad laikę karunacijos gražei apseitu su žemesneis rangoje; ant galo, Varšuvos oberpalicmeisteris prisake visiems palicijos sąnarims, idant, iš atžvilgio daugybės važiuojančių par Varšuvą ant karunacijos svetintaučių, butu labai atsargūs, suimant išsirodančius valdžei pavojingais. Teip tatai iš viršaus blizga, apačioje-gi biauuru. —

Reta pračina nedėlia, kad mūsų universitetė neatsitiktų kas nors prašmatnas. Štai, pirmoje kovo m. dienoje studentai — gydytojai 3, 4 ir 5 kurso nesusrinko ant lekcijų klausymo, norėdami apvaikščioti atmintį valščionių iš vergybės išliūsavimo, Aleksandro II suteikto; už tą dabar jūs koroja: vieniems atima stipendijas, kitiems nakina palengvinimus, pirmiaus suteiktus, tiems-gi, kurie norėta išvažiūti į vietas, baisiomis ligomis užkrestas, nedūda reikalingų raštų.

Zakarinas, universiteto mokytojas, garsingas Aleksandro III gydytojas, ant piktumo studentams, aukavo pusę milijono rublių dėl statymo cerkvių mokslinyčių ir užlaikymo cerkvės tarnų, neišimant, žinoma popų. Ciecorius jam atraše, jog tą žinią prijeme „su tikru džiaugsmu“. Apropūta, jog kiekviena raidė (litarą) ciecoriaus „džiaugsmo“ kaštavo Zakarinui 9615 rub. 38 kap.

Jau prieš Kaledas studentai-gydytojai terp savęs nutare nevaikščioti ant klausymo lekcijų Zakarino, nes jis savo gydymo praktika, plėsimu šimtinių nū ligonių, garbinimu „aukso veršiaus“ ir nepadoru savo apsielgimu vien tikl papiktinimus dare. Apie tą, jog studentai neklauso Zakarino mokynimo, buvo dūta žinia apšvietimo ministeriui, kurs užveždėtojai moksliško apskričio įsake pakabinti universitetę apgarsinimą: jeigu mokytoinei nevaikščios ant Zakarino lekojų, ta puse metų jiems nebus parokūta ir visi paliks tamę pačiamę kursę ant antrų metų. Apgarsinimas, vienok, neatneše vaisiaus: iš 150 mokytinių 4to kurso atėidavo vos 10; vyre-nejie iš jų buvo pavadinti pas rektorių, kursai su atydę parkalbinėjo jūs, kad nustotu su Zakarinu kariauti. Bet ir po švenčių tušti universiteto sūlai; kur-ne-kur tik matyti „ištikimūsius mokytinius garsingo gydytojo“, kurs par visą savo amžių nepažindamas kito Dievo, kaip tikl pats savę, ir prie nėko nesimelsdamas, kaip tikl prie Kotrinos, ant šintrublių išmoliavotos, dabar užmislyjo savo tautiečiams garsinti,

-- kaip jis pats sako -- „dvasišką pastiprinimą ant religiško pamato . . . dėl kariavimo su visomis silpnybėmis“. Gal iš „ištikimųjų“ Zakarino mokytinių ir bus geri „gydytojai“. Ale iš tų, kurie neklauso jo mokslo, neužkęsdami keiksmų, veidmainystės ir begėdiškumo garsingo mokytojo, išeis tikrai geri žmonės.

(Dziennik Poznański.)

Salakei (Zarasų — Novoaleksandrovsko apskr). Ant 19 dienos kovo mėnesio Aplinkinis (Akrūžas) sudas išsauke į Zarasus musų mylimą kleboną kun. Kelpšą už parkreipimą metrikos. Reikia žinoti, jog mąskolei apsirikimą prie užrašymo metrikos paskaite klebonui už tyčiomis padarytą „padlogą“. Išleidėme kleboną į sudą su-viltį, jog ir Dievas jam padės ir jis pats atsiginti mokės. Dienoje sudo pirmsedis, vartydamas tą nelaimingą metriką, teip kunigo užklause: „Ar, Tamista, pripažįsti savę už kaltą, jog tą metriką tyčiomis surašei su iškreipimu?“ — „Neprisipažistu prie kaltybės, nors metriką kiteip išpūlo parašyti“ — atsake kunigas. Pirmsedis vėl klause: Iš kokios priežasties ir su koku užmanymu, Tamista sukraipei metriką?“ Klebonas atsake: „Aš padariau tą iš apsirikimo, be jokio užmanymo, nes kad bučiau turėjęs kokį užmanymą, metrika butu buvusi gerai parašyta“. Pirmsedis tadą ruščiau tare: „Parkreipimas tokių svarbių popierių negali buti paskaitytas už apsirikimą“. Tūmet kun. Kelpšas teip nū savęs paklause: „O apskuntas! popieris, kurį aš apturėjau prieš sudą, ar svarbus raštas?“ — „O kaip-gi — atsake pirmsedis — svarbių svarbiausis!“ „O jamę parkreipimas koks ar gali kam buti paskaitytas už apsirikimą?“ — toliaus klause klebonas. — Negal! atsake su abejonę jau pirmsedis. — „Gerai, — tare linksmai kun. Kelpšas — šiamę apskundžiančiamę raštę, kurį aš apturėjau prieš sudą, teipo-gi yra parkreipimas, nes jūs parašėte „Teodorui Kelpšai“, o aš esmi Teopylius Kelpšas, supraskime dėlto, jog ir svarbių-svarbiausiamę dokumentę, žmogaus ranką rašytamę, gali atsi-tikti apsirikimas!“ Ant tų žodžių pirmsedis nebūrėjo ko besakyti ir musų klebonas tapo nuteisintas.

Gudai nenori pripažinti tos tiesos, jog šventasis Tėvas mokydamas žmones tikėjimo ir budiskumo dalykūšę iš katedros yra neapsirikas, o norėjo darodyti, jog kun. Kelpšas metrikų rašymę negali padaryti apsirikimo. Ir gerai jiems — už tokį protą trumpumą dave jiems musų klebonas ilgesnę nosį. — K.

Svetimi raštai.

II. „Slonecko“ — Jadwigi Chrzęszczewskiej Powieść dla młodzieży. Z rysunkami Jaroszyńskiego. Uwieńczona nakonkursie „przyjaciela Dzieci“, Warszawa 1896.

Visos Lenkų literatūros šakos kasmet išdūda sau privalius vaisius, par ką visa literatura kasmet pašoksta ant vieno laipsnio augštyn. Jų raštininkai (rašėjai) savo mokslu ir

talentais susilygina su Europiečių rašėjais, dėlto-gi ir daugalis jų raštų išversta į svetimas kalbas: gal yra verti ir naudingi. Priderētu tadą ir mums rupestingiaus sekti Lenkų literatūros krutėjimą, kas ten naujo pasirodo, tūlabiaus, kad, ką nori kalbėk, o Lietuvei su Lenkais vis-gi turės daug daugiau vienybės, kaip su kitais sąsiedais. Nesakant jau apie krutėjimus tėvynainių arba šepjau politišku visokių pakraipų šalininkus: jų tiesos ir aplinkybės daug panašesnės į mūsų, kaip į kitų, — paimsime tiktai beletrystiką. Medžiagos anai pridūda gyvenimo prajovai. Žmogaus gyvenimas susideda iš nesuskaitomos daugybės visokių dvasios apsiereiškimų, iššaukiamų įvairių-įvairiausiomis ir kaskart besimainančiomis aplinkybėmis, paliekančiomis vienok savo žymę ant žmogaus budo. 400 su viršum metų sugyvenimo su Lenkais paliko mumyse neišdildžiamą, didelę žymę, teip didelę, kad Lenkai tankei drįsta pavadinti Lietuvos kraštą „Savo“ kaip saviškeis yra mozurai, kujavai, pavislicėi ir tt. Mes žinoma, nešam Lenkais, bet pačeis-savim, ale vis-gi atliks tiesa, kad mūsų gyvenimas, labiausei pašaliūse Lietuvos, yra labai susipykęs su Lenkų. Tūm aš aiškinu, kad Lenkų rašėjai kartais mėgia apmesti apysaką ant žmonių gyvenimo budo mūsų kraštę, tiktai atausdami lenkiškai; kad ne tas, vargei butu buvusi pusė, nors mūsų kraštas ir jo gyventojai turi nemažai įpatingo, galinčio buti labai interesingais apysakų sužetais, ką parodė nesenei išleistos p. M. Rodzivičiūtės apysakos: „Dievaitis“ ir „Pilkos dulkės“. „Dievaitis“ iš skirtas ant lenktynių ir labai plačei žinomas; abidvi jau ir į lietuvišką verstos.

Bėgančiūse metųse pasirodė dar viena į „Dievaitis“ panaši apysaka, teipo-gi išskirta ir viršų gavusi ant lenktynių, arba konkurso. Apysaka paskirta jaunimui, bet su malonumu ją perskaito kiekvienas ir suaugęs žmogus. Pačiamę išmislę nėko naujo, pagaliaus nekurie dalykai yra paprastu atkartojimu jau girdėtu „Dievaityje“, jo įtekmė regima: viena iš pirmųjų „Saulytės“ idiejų, lygei kaip ir „Dievaičio“, — prisirišimas prie gimtinės vietos, neišleidimas ano iš savo rankų, labiausei pas mus, kamę išleisti lengva, bet pripirkti negalima; teipo-gi „Saulytes“ veikejas bajorelis Trabša su sunum savo begaliniu prisirišimu prie

didžio dvaro valdytojo, su kuriu suartino kokia ten kare, toks pat kaip „Dievaičio“ Morkaus ir jo tėvo prisirišimas prie Orvydų, dėl atminties praleistų kartu nelaimių kareje. Pirmąją „Saulytes“ ideją yra — padūti jaunimui paveikslą darbavimos vienos dėl žmonių naudos: dėl sumažinimo nelaimių, pagerinimo buities, apšvietimo ir tt. ir tas p. Jadvygai Chržaščevskai pilnai pasisekė. Skaitytojas mato dorą jaunimą, ne apdovanotą paties autoriaus, apskritai sakant, doromis įpatybėmis, bet veiksmę tą dorumą parodanti. Lenkiškas recenzentas S. H. trumpais žodžiais išgyrė aną, tegul ir mums užteks jo nusprendimo. „Ta puikių-puikiausi apysaka, sako jis, yra perlu terp kitų apysakų dėl jaunimo. Rašėja turi didelį talentą ir gerą įsistėbėjimo nūvoką, bet didžiausia jos įpatybe yra mokėjimas perlieti širdį ant apysakos lapų. Prieš skaitytojo akis klojas aiškus, lengvas, patraukias paveikslas iš gyvenimo dabartinių dvarelių ant Disnos.“ Asabos ten daugiausei jaunos mergaitės. Visa toje apysakoje sukas aplink Karusę Trabšaitę, neturtingo bajorelio (šunbajorio) dukterį. Prasta, šviesi ir gera Karusė yra apylinkės „saulytė“; bajorelei ir valščionis ją gūdoja, laimina ir garbina; jei ant garbės senas senelis, Jonukas Tylus, sako puikią lietuvišką pasaką apie mergaitę „Saulytę“; pati pasaka yra tikru diementu žmonių „literaturos“, ir dėlto aš negaliu susiturėti, jos čė nepadavęs.

Pasaka apie Saulytę. Kanakados gyveno sau neturtingas žmogus, jo visi numirė, pasiliko pats vienas. Vieną kart paklambeno prie ano našlaitė. Priglaudė ją, apdengė, davė dūnos kąsnelį. Ji augo ir mito, kaip paukštelis, kurs

Nė sėja, nė piauna,
Nė į klūnus krauna,
Maitnastį gauna,

o senam tėvui tarnavo ir įtiko, kaip galėdama. Ag-ir užaugo mergaitė. Ar buvo graži, niekas neklausė. Ant jos veido blizgėjo akys, kaip saulė, ant galvos žibėjo auksines kasos, o lupomis visūmet šypsojo.

Ir prašvito nū jos grįčelėje ir nelaimė iš ten išbėgo. Pagrižo ramumos ir viso pilnumas.

Kaip ta maža mergaitė apseidavo, niekas nežinojo; gana to, kad be kitų apseidavo. Ir kitiems dar padėjo ir už jų

darbą padirbo. Kamę tiktai liudna, kamę nelaimė, ten tikrai skubinos Saulytė. Mylėjo todėl ją ir pažino visa apylinkė.

Ag-ir atėjo žmoniemis priepūlei, badas, ligos, tiktai Saulytės ir jos globėjo trobelę aplinkdavo. Dalijos tadą jie visų ką turėjo, pagaliaus paskutinę karvelę papjovė ir žmoniems išdalijo. Ant galo ir jiems patiems nebeliko nė trupinio dūnkepėje, nė liekančio ryzelio kamaroje.

Sėdi Saulytė prie seno tėvo ir gūdžia aną giesmelę, kad užmirštu apie badą, kad štai kažkas suklabeno į duris. Atidarė — žiuri . . . senelis toks nabagas, toks susilenkęs, kaip šimtą metų ant savo pečių nešas.

Apsiverkė Saulytė.

— Neturiu ko dūti, tėveli.

O jis dreba ir prašo:

— Dūk nors šarkės ryzelį!

Apdengė aną savo skepetą ir pasiliko vienmarškinė, bet senelis vis sako:

— Marškinei man nū pečių krinta, dūk kokiūs!

— Neturiu, seneli.

Tadą jis tarė jei:

— Turi auksinę kasą. Dovanok man ją, susiausiu iš jos marškinius . . . plikumą pridengsiu.

Dar gausiaus pradėjo rėtėti ašaros iš Saulytės akių, nes mėgo auksinę savo kasą.

Bet nesimislyjo. Nusikirpo plaukus ir dūdama seneliui tą gyvą auksą, tarė:

— Pasiimkite ir tegul jums tarnauja.

Paėmė senelis aukso kasą ir išėjo į kambarį, kamę stovėjo staklės ir pradėjo austi. O Saulytė veizis, stėbias, kad terp pirštu audeklelis pynės teip blizgas, kad net akį reikėjo užmerkti. Pabaigė senelis savo darbą, padekavojo, apsigaubė tik suaustu rubu ir atsitolino.

Saulytė žiuri, žiuri ir jos tėvas ir regi, kad auksinis rubas išsivynioja, nušliauža po senelio kojų, ir, kaip debeselis pakėlia aną ir nuneša augštai, augštai.

Suprato tėvas ir duktė, kad tas senelis tai aniolas buvo, ir pūlo ant kelių, o tas jūš laimino iš augšto.

Atsikėlė Saulytė, žiuri, kad jos kasa vėl puiki, ilga, žemė sekia; mato, kad prie ėdžių arklys žvingia, o patvoryje

karvytė žolę gnaibo, o pulkai baltų, kaip sniegas karvelių nusileidžia ir aptupia triobos stogą.

Ilgai, ilgai paskui dar gyveno Saulytė pasaulyje, o žmonės kaskart vis labiau ją mylėjo. nes nū jos, kaip nū saulės krito broliškos meilės šiltumas irėjo šviesos spindulei.

Dievas teip padarė, kad, jei turi kokia mergaitė tokių žmonių mylėjimą, kad jiems visa atidūtu, tai Dievo mylistos spindulis visūmet joje vieši ir oran žiuri akimis, jūkas lupomis . . . ir šildžia, linksmina aplink sau žmones . . . Dėlto tai tokią mergaitę saulytę vadina.

Ir kiekviena iš jų gali užsipelnyti toki varda: kiekvienamę namę gali šviestį Saulytė.

Sąsiedės-bajoraites lietuviškai padainavo žinomą dainelę apie saulytę.

Miela Saulyte, Dievo dukryte,

Kur teip ilgai gyvenai?

Už marių-jurių, už augštų kalnų

Darbavaus su našlaičiais.

Kogi tu anūs mokei,

Mūsų saulytė miela?

Išmokiau anūs mylėti Dievą

Atrasti laimės kelią ir tt.

(Ta dainelė tikrai skamba teip, kaip padavė „Varpas“ 9, 95 m.:

Miela saulyte, Dievo dukryte,

Kur teip ilgai užtrukai,

Kur teip ilgai gyvenai,

Nū mūsų atstojusi?

Už jurių, už kalnelių

Kavojau sirateles

Sušildžiau piemenaičius.)

Ne veltū apylinkės žmonės apdovanojo Karusę Saulytės vardu. Kaip skruzdė, vikrei sukasi ir namie, ir svetur, nė vienas darbas be jos neapsieina. Po darbščios dienos užstoja vakaras, žmonių pailsui, bet ir pailsis Karusės nepaprastas: štai surenka vaikus, saulgyias mergaites, uždūda jiems kokį darbą, mokina kaseles pinti, siuti, o tū tarpu aniems skaito, arba sakinėja perskaitytą. Ji žino padėjimą visos apylinkės žmonių: užgirdo susirgusi — Karusė ten,

užtiko badas — Karusė nėša aukas. Visur, jei į triobą įžengiant, pasidaro šviesiausias, — štai ir saulytė.

Toliaus p. S. H. priduria: „Grečimai su Karusią iš-eina tikroji pasakos veikėja — Ona Loveikaitė, bugštesnės kilmės bajoraitė ir augščiaus todėl už Karusę svietę stovinti. Yra tai nepikta mergaitė, bet tik nūbodžiūjanti sodoje, truputį susigriaužusi ir šalta. Karusė vienok padaro ant jos išganingą įtekme: ji suprato, kad bajorpalaikio duktė praneša aną savo dušią, kaip dangus žemę. Nenoromis tadą pradėjo sekti jos pėdomis ir pasidarė teipo-gi gerą, permainingą muziką ir nenaudingą teplojimą ant kasų pynimo. Ir ją žmonės vadins saulytę. Priguli nurodyti pasakoje gerą apšvietimą vietinio kolorito: puikioje lenkiškoje kalboje išmėtelioja grynai lietuviškus žodžius ir sakynius“.

Dekui rašėjui už privyliojimą jaunimo prie naudingų nors ir prastų darbų, dėkui anai ir už pakelimą nors vieno kraštelio tos nežinios uždangalo, už kurio mes stovime prieš kitus. Vietinis koloritas pamėgs gal Lenkams nemažai, kad Vilniaus gub. Lietuvei teip sulenkėję, kad lygei lengvei kalba saviškai, kaip ir lenkiškai, bet mums Lietuviams tas koloritas didelei nepamėgs ir nuliudis. Prašome tiktai paveizdėti.

Visi veikėjai yra iš tikro gyvenimo paimti, visi Lietuviai kaip ir pavardės parodo, bet kokie-gi Lietuviai! Didžia dvario valdytoju šeimynos jau nė vieno žodžio nebemoka lietuviškai nors tarp pačių Lietuvių gyvena. Ona Lovaikaitė išgirdusi, kad Karusę žmonės vadina „Saulytę“, klausia ką tai reiškia? Mažųjų bajorėlių (šunbajorių, kaip jų Lietuviai vadina) šeimynose nors ir užsiliko lietuviški gyvenimo budai padavimai ir dainos, bet tarp savęs kalba tik lenkiškai, kaip? tai kitas klausimas, par pusę lietuviškai par pusę rusiškai (pošpiejesz). Ikaišiojimas tai čė, tai te pasakojime lietuviškų žodžių ir sakynių, tiktai labiaus nuliudina skaitytoją. Rašeja matyt moka lietuviškai gerai, bet veikėjus liepia pasakyti lietuvišką žodį, tik tadą kad reikia kreipties prie tarpų ir valščionių. „Kai besiveiki? Šeip-teip, Buk sveik's, o ką pone, tiesiok ir gers keles. Kunigas, ant Mišių, Susimilk ant musų“, ir visa. Žinoma, kad jie negali

dūti patogaus supratimo apie mūsų kalbą Lenkams: ji nėkur apysakoje neužima šlovingos vietos, o juk verta butu buvę pavesti, verta, kaip parodo mūsų poezija. Visur ji — mowa chłopska. Ant ko gi krinta atsakymas už tą neteisingą dalyką, padėjimą? Ant didžiūdvarių. Jie yra mūsų kraujo teršėjais. Jie imdami lietuvišką šeimyną skubinas išmokyti keletu visų reikalingiausiųjų lenkiškų žodžių, baisei ištariamų, ir paskui velyja par ilgus metus girdėti bauriausia laūžytą, kraipytą lenkišką kalbą, nekaip gryną, švelnią, prigimtą, lietuvišką. Par tat ir jaunoji karta neturi reikalo mokyties lietuviškai, dār-gi ir užgina vyresnieji, kad nė žodžio neįsidėtu į atmintį dėl „nesugadinimo“ motynos kalbos. Kodėl-gi nesibijo sugadinimo mokydami vokiškai ir prancuziškai? Ar jau mūsų bajorų vaikų teip minkštos galvos, kad viena daugiau kalba gali visa suardyti? Jei jie serga, tai ką bapadarysi — reikia dovanoti, bet jei sveiki ir tiktai tendentiškai valdomi, tai valdytojei nū atsakymo neišsisuks: ne ši kartą, tai ateinantį pavadinis anūs minkštpročeis.

Lietuviškai apsakyta p. Jadvygos Chržaščevskos apysaką „Saulyte“ butu gan meili, nes minėtos anormalijos negalėtumeme išvysti, o tū tarpo turėtumem puikų pamokymą, kaip reikia žmones mylėti ir naudingai laiką praleisti.

Vaišgantas.

Regėjimo pajautimas, jo lavinimas ir vertė dėl žmogaus.

(Pagal Dr. Cumftą. Ateneum 94 m. N. 9).

Kad žmogus galētu supaistyti daiktus sumišimę aplink mus esančio pasaulio, prigimimas apdovanojojį pajautimų padargomis, tarp kurių be abejojimo regėjimas užima pirmąją vietą. Lyčių (formų) turtas, dažvinių (kolorų) įvairumas par tūs vartus prieina prie mūsų pažinties; dėka-jam mes manomies budamę ant ploto, manome apie tolumą.

Kūlabiaus vienok priminsime sau to pajautimo vertę dėl žmogaus jo kovoje už buvį, tūlabiaus pastistėbėsime iš nemokėjimo tikt užgimusio vaiko pasinaudoti iš akių išpužių.

Pirmosę savo dienosę vaikas nėkū neparodo, kad aplink esantįs daiktai prieina prie jo pažinties: nekreipia akių prie blizgančio daikto, nė galvos į šalį, kamę staigu pasikelia trenksmas. Tiktai kad tas daiktas priliečia jo kuną, iššaukia jamę krutėjimą, idant išsiliūsūtu nū įkirumo. Kiteip dedas su gyvūleis. Matome vabalus, kad ateję ant svieto tūjaus pradeda liūsei krutėti. Viščiukai, ančiukai tikt išsikišę parodo didelį vikrumą lesdamę grudus. Tą patį galime patėmyti ir nekuriūšę žindančiūšę; Du Bois-Reymond tikrai nurodo, kad veršiukas tūjaus po atvedimo moka prigulinčei perstatyti keturias savo kojas ir paspirti savo lyg svaros vietą, tūtarpu kad vaikas atsakančei lavinas tiktai pirmūšę gyvenimo mėnėsiūšę. Apskritai gal pasakyti, kad gyvūlis tū vėliaus išmoksta liūsei judėti, kū augščiaus paskui stovi išsilavinimę.

Ta tiesa įpatingai pritinka žmogui: ką žemesnieji sutvėrimai atsineša ant svieto su savimi, turi, teip sakyt', prigimtą, tą žmogus išlengvo ir sunkei prisisavina.

Kaip tą darome? Iš kur mumysę atsiranda supratimas apie ploto atstumą (tolumą), lytis?

Prigimties tyrėjėi dėl atspėjimo kokios nors jos paslapties tankiausei vartoja du tyrimo budu: įsistėbėjimą (observaciją) ir patyrimą, (eksperimentą). Jei pritaikinsime tą ir prie dalyko, tai įsistėbėjimui arba observacijei pritiktū tik gimę vaikai. Reikėtu tiktai surinkti visas bundančio vaiko gyvenimo valandas, kuriošę pasirodo, kad įspudžei iš oro prieina prie vaiko pažinties keliu to arba kito pajautimo ir išrodyti, kokią eilą tai dedas. Pasiremđami ant įsistėbėjimo, galime padaryti nekartą labai į tiesą panašius nusprendimus, bet-gi iširti tų nusprendimū teisingumą galime tiktai par eksperimentą; jam šiame dalykē pritinka žmonės, kuriems Dievas nepridavė iškarto visų pajautimū, arba davęš po nekurio laiko atėmė ir vėl po nekurio laiko sugražino.

Visi gydytojei tyrėjėi patvirtina, kad tik užgimusio vaiko lelelė darbūjas, reagūja prieš šviesą teip-gi gerai, kaip ir suaugusiųjų, t. y. susiraukia užleidžiant šviesą stačei ant akių ir prasiplečia jas aptamsinant. Tas pate-

mijymas yra didelei svarus, nes liudija, kad vaikas ant svieto atsineša regėjimo dirksnį (nervą), jaučiantį šviesą, t. y. gali priversti šviesos sueržinimus lyg smagenų vidurio, iš kur vėl par judinantį dirksnį eina lelelės suraukimas. Teip tatai, galia atskirti šviesą nū tamsos yra vaiko prigimta. Ant to pradinio pamato lavinas visi supainioti akies veikimai.

Tūtarpu nėra ženklų, kad aplink esantįs daiktai yra vaiko, kaip reikiant, matomi; priešingai: ilga eila patėmijimų parodo, kad jų par pirmas kelias nedėlias nepažįsta, kaip tai: nesuturi akių nė ant vieno daikto; toliaus, akių kru-tėjime stoka abipusiško sutarimo, ženklinančio regėjimą abiem akim. Teip: viena akis juda, o kita pasilieka ant vietos; akis kreipias viena į vieną, antra į kitą pusę; toliaus, viršutinė blakstiena pasikelia tada, kada akies obūlys pasilieka romus ir antraip; žinome kad suaugę užsimerkia, mirksi, nesitiketai priartinant prie jų akių kokį daiktą, dūkime, ranką, prieš akis-gi tik gimusio galime mostagauti ir šaip, ir teip, o mirksėjimo nebus. Toks padėjimas tęsias pagal Raehlmaną maž daug du mėnėsiu.

Šeštoje nedėlioje, sako Raehlmanas, jau nekartą senkas iššaukti aną sujudėjimą, jei tinki ant netikėtos regėjimo linijos; sakome — netikėtos, nes tamę laikę vaikas dar neįremia akių nė į vieną daiktą, neužlaiko jų, nėgi seka paskui ranką. tūjaus pamesdamas, ir nelengva antrą kart atrasti nūlat persimainančią regėjimo liniją.

Idant geresnei suprastumete tą apsiereiškimą, priminsiu jums nekuriūs fiziologiškus, arba sąnarinių kunų darbavimos, dalykus.

Spindulei, lyg pasiekia tinklinę mūsų akies lūbą, turi pereiti eilą peržiuramų daiktų, kurie jūs laužo ir jungia į vieną vietą, kamę jau daros kokio daikto paveikslas. Tai-gi, kad tas daiktas butu aiškei matomas, jo paveikslas turi gulėti nekuriuje gerai anatomiškai paženklintoje tinklinės vietoje, teip vadinamoje „aiškaus regėjimo vietoje“, vadinamoje „geltonu lašku“ arba „vidurinę įlanką“. Jei žiurime toli, tai ta „aiškaus regėjimo vieta“ guli ant vidurinės linijos; ji pas vaikus pirma pradeda darbūties. Daiktai, kurių paveikslai krenta ant kitų tinklinės dalių,

yra neaiškei matomi; idant anūs aiškei pamatytumeme, steigiamies užvesti tą paveikslą ant „aiškaus regėjimo vietos“, arba kreipiame akis prie daikto.

Kad apylinkinės vaikų tinklinės dalys pradeda darbūties, t. y. kad apytamsūs paveikslai dūdas pažinti, erzina uvogą ir pakelia norą sugauti jūs „aiškaus regėjimo vietoje“; prasideda tadą mėginimai atkreipti akis į šalį, mėginimai, prie kurių vaikas negreit pripranta.

Kaip tik vaikas išmoksta valdyti savo akių krutėjimus, jau visados jas kreipia prie savo rankelių, sekdamas jų mojavimą. Toliaus pradeda mėginti nutverti daiktus, kurie pasirodo jo regėjimo plote, nors jie butu toliaus, kaip jo rankelės gali pasiekti, nes talpinimas į vietą arba matomųjų daiktų proekcija plotę reikalauja nū vaiko teipo-gi sunkaus mokslo. Norėdamas nutverti kokį daiktą, vaikas iš pradžios visūmet griebia prošalį, ir tik po kelių nepasisekusių mėginimų apgrabomis pasiekia tikslą. Dėl tų sunkybių pergalejimo reikia nemaža valios įtempimo, nes nors tūs mėginimus vaikas daro be perstojės, vienok praeina du, kartais ir daugiau mėnėsiu lyg išmoksta tiesti ranką į šalį artimiausio griebiamų daiktų atstumo.

Teip tadą vaikas pradeda numanyti artymą sau apylinkę, kurią kiekvienoje valandoje gali pasiekti. Dėl supaistijimo-gi tolimesnio atstumo reikalingi yra jo paties kuno judėjimai; todėl ir jų supratimą įgauna tik tadą, kadą vaikas pats išmoksta krutėti ant ploto ir prilietimu gali regiamus daiktus pritirti.

Mėginome, kiek galima, trumpai aprašyti, kaip žmogus paprastose išlygose renkas patyrimus, dūdančius galią paistyties pasaulyje ir išsidirbti kokį nors apie jį supratimą. Matėme, kad tamę darbę regėjimo pajauta turi nemažąjį svarumą. Bet kaip-gi manos žmogus, jei jam truksta tos, matomai visų svariausios, pajautimo padargos?

Lengva suprasti, kad pasaulis kitoniškai atsimuša tokių žmonių protę. Geriausiu to paveikslu yra garsi savė laikę auklėtinė instituto dėl aklių ir kurčių — nebylių Bostone — Laura Bridgman, kuri nustojo nūpat mažamės regėjimo, girdėjimo, kalbos, paragavimo ir ūdimo. Iš visą tadą pajautų liko jei tik dasilytėjimo pajauta. Prisiveizde-

kime-gi, kaip ji užstojo kijas, kaip pasaulis atsimuši jos supratimūse ir kaip protas išsilavino.

Štai trumpas Lauros gyvenimo aprašymas. Lyg antrą gyvenimo metų ji lavinos paprastai, teip, kaip ir kiti vaikai ir žadėjos buti sveiku ir pajamblum vaiku, kad tūmet esanti škarlatino liga atėmė jei visas pajautas, apart dasilytėjimo. Dešimtūse metų ji buvo priimta į institutą, kamę su sekimo vertą kantrybę užsiėmė neišpasakytai sunkum darbu — išmokyti ją vartoti išpustas raides ir kalbėtis ant pirštų. Vargas buvo kūpasekmingiausias: teip pasidarė jei galima susinešimas su likusių pasauliu, o tas vėl buvo pamatu tolymesniojo mokymimo, privesto galimai prie augštesnio tobulystės laipsnio. Laura buvo suprantanti ir pajambli mokytinė. Ji žinojo savo tikėjimo pradžias ir istoriją, gerai mokėjo anglišką savo kalbą, skaitlius, geografiją ir istoriją. Pagaliaus ir jos noturas (karakterius) persimainė. Namie susinešimui su motyną turėjo tiktai nedaugali ženklų, kurių ne visados užtekdavo; par tat pagal tėvų pasakojimo tankei prieš įstojimą į institutą pykčiodavo, o tėvas rykštėmis turėjo aną maldyti. Kad-gi pasaulis ir žmonės pasidarė jei prieinami, kad jau galėjo jūs suprasti ir savo mislis išreikšti, pasidarė linksma ir glaudžia. „Kaip-gi linksminūs, kad buvau sutverta!“ sakydavo nekartą.

Labai įpatinga buvo tas, kad visūse Lauros supratimūse, pagaliaus atitrauktūse, pasirodydavo jų apgrėbimas ir beabejojimo tiktai par tūs vartus (supratimai) ateidavo į protą. Jautimas par dasilytėjimą buvo joje augštai išlavintas; ji jautė oro virpėjimą žmonėms prisiartinant arba kalbant ir teip atskirdavo pažįstamų žengsnius ir balsus. Paklausta apie tat, atsakydavo, kad ji girdi kojomis. „Aš jaučiu, kad Tamsta kalbi“, jos žodžei; arba: „Tamsta buk romi: kas ten dešinėje mano kojoje girdi“. Pagal jos mokytojų liudijimą, ji ne galvą, bet rankas arba kojas atgrėždavo į šalį, kuri iš kokios nors priežasties darydavos įstabią. Dasilytėdama ji pažindavo kiekvieną asabą iš artimųjų; pagaliaus išpėdavo savo pažįstamų palenkimus, prihedsama jų veidą. Viena ryt norėjo ją prikelti kokioje ten valandoje; mokytoja, įėjus

į jos kamara įšvydo aną besraisančią; paklausta, kaip ji gavo žinoti, kumet reikėjo šenden atsikelti, atsakė: pridedu prie durų ranką ir jaučiu, ar jos dreba, teip aš gaunu žinoti, ar mergaitės jau atsikėlė“; tūtarpu pagal tos mokytojos liudijimą, tarp jos guliamojo kambario ir kitų mergaičių buvo dar du kambariu. Dėkui augštai išlavintam jautimui Laura gan greit mokėjo gerai supaistyti instituto vidurį.

Ir netiktai su išordneis daiktais ji galėjo susipažinti par tą pajautimą; tą patį galėme patėmyti ir abstraktiškūse (atitrauktūse) jos supratimūse. Jos nūmonė apie daiktų gražybę buvo visų pirmu sujungta su lygumo supratimu. „Ta asaba turi buti graži ir gera, dėlto kad jos rankos švelnios ir minkštos“. Šakota lazda jei ne patiko, vienok jei nelygios vietos buvo lygiūse atstumūse, tad lazda jei patikdavo.

Matome tadą, kad jautimo įspūdžei yra aistetiško, o muskalų krutejimo lengvumas ir ritmiškumas yra išlygos aistetiško patikimo. (Toliaus bus). *Vaišgantas.*

II.

Nepadėjus — nēr' ko kasti!

(Jumoristiškas paveikslėlis).

Dedas žydo karčiamoje. Kairiojoje sienoje langas; prie jo stalas; aplink stalo sūlai. Priešakinėje sienoje duris į žydo gyvenimą ir uždarytas langas, pro kurį iškišami yra geralai. Dešinėje sienoje duris iš oro.

I.

Vėlus vakaras. Ant sienos tamsei blizga lempelė.

1.

Leiba (miegusta krapštos viduryje triobos, apsidarydamas be jokio tikslo). Balsas už sienos (žiovauja). A, a, a! Leibe, gai šlofen!

Leiba (teipogi žiovauja). Glai-a-ich! (Patylėjęs.) Pati šaukia šlofen, ir aš eisiu šlofen, kad nėra ką reikią. Bet mislyjat, kad

Leiba užmigs? Ne, Leiba neužmigs: Leiba turi rupestį. Leiba turi ant kelio karčiamą ir laiko degtinę — tas yr' git, Leiba apseina be patentu — ir tas yr' git, Leiba turi jauną pačią ir keletą bachores — tas yr' ser-git; ale Leiba neturi handel — tas yr' šlecht ir Leibai miego nedūda. Štai ir šendien, nepardaviau nė už vieną berlinką: niekas, švarc jur, neužsivilko, lyg kad butu pasauelyje girtūklių pritrūkę. Tfu! (Girdis drąsus į duris dunskenimas, Leiba krūpteli, bet pradžiunga). Ant galo, nors vienas! (Skubinas atidaryti). Kas ten?

2.

Kazys (Plonai apsilkęs, su skripką po pažascia, drąsei žengia į vidų). Aš, Leibuk, aš, mielasis! tavęs pasilgęs prie širdelės pri-glausti! (apkabina žydą dešinają ranką ir suka).

Leiba (ištrukęs, rusčiai) bik, tu su savo meile! . . . Kazys vis toks, tik išjūkti, o naudos iš jo, tai . . . tfu! Tariau, kad geras žmogus užaina! . . .

Kazys (stebedamasis). Leiba, bijok Dievo! Argi yr' apylinkėje už manę geresnis žmogus, teip tavę mylįs kad (gieda):

„Kurią dieną tavęs nematau,
Man metais pavirsta“!

Kur buvęs, kur nebuvęs — Leibą aplankyti turiu. (Dėdamas skripką ant stalo): Juk mes esam bičiūlei? ko? Tu visūmet alkanas, aš visūmet trokštu; aš jus peniu, tu manę girdi. Ot, ir tinkav (atsigrįždamas kumšterėjęs į pašonę); Nu pasakyk, Leibuk, tinkav mudu, ar ne?

Leiba (į šalį veizėdamas). Vedu tinkov', bet dabar Kazys Leibai nebetinka.

Kazys (Kaip persigandęs užima Leibai gerklę) Leibuk, ką sakai?! Neprivaryk manęs prie nusiminimo! Tamę akies mirksnyje ant stygos pasikariu, kaip tik gaunu žinoti apie Leibos prie manęs atšalimą. (Sėdas prie galo stalo) Dieve, gink! o ar žinai, kamę pasikarčio? Ant tavo lovos, kad visūmet jaustumis sanžinios išmetinėjimus, NB jei tu aną turi.

Leiba (su pasibiaurijimu). Fui, ką tu če kalbi (į šalį) gerai butu buvę, kad jau senai pasikoręs! (Kaziui) Tai iš kur muzikantas eina?

Kazys. Nelaikas klausti, iš kur vilkas bėgo — iš veseliju.

Leiba (nušvietęs.) Tai Kazys turi porą rublių? (greit) Ar Kazys norės čė ant sūlo pernaktoti? Aš pagalvę atnešiu (mirksi) o gal ir susišildyti reiks? . . . macnos turiu! (nedrašėi) O gal ši-tą atidūsi už išgertą?

Kazys (įsispręsdamas). Žinoma, kad reiks, tik nepamazgu! Supranti? O ar gulėsiu, tai prigulėis nū tavo degtinės stiprumo. Pinigų-gi nedūsiu, nes . . . (išverčia su dviem rankų pirštieis abidvi kėšeni ir stovi nusimines).

Leiba (pamėlinavęs iš pykčio, veida prie veido kišdamas) Kazys be sanžinios, Kazys be gėdos! . . . Nu, kur tu, girtūkli, dėjei uždarbį? a? Kodėl tu nesirupeni atidūti man penkių rublių? . . . Tu-u-u, latrai! iš ko aš pragyvensiu? . . .

Kazys (paleisdamas kišenes, įpykdamas). Tu čė ne labai rėkauk, žydpalaiki! Aš tau pasakysiu iš ko tu pragyvensi: iš Šimkaus berno ir Mickaus mergos, juk ir nedėlioje vienas atnešė purą rugių, o antroji kiaušinių, cibulių, ir abudu užsidarę par Mišias gėrė. Iš Grižo Jurgio ir . . .

Leiba (mustėręs, į šalį) Ir kaip jis gavo apie visą žinoti? (Kažiui, pertikrinančiai). Tai melas, neprietelių išmislas; tam Kažy, nereikia tikėti!!

Kazys. Aš ir netikiu lyg kol, bet kad prisireiks įtikėsiu, o tūmet pažiūrėsime, katras iš mudu didesnis latras!

Leiba (glostydamas par petį). Niu, niu, nér ko čė pikti! Kad žydas kruvinos savo procės nenori be palukanų laikyti, tai suprantamas daiktas. Ot, geriaus sušilk; aš tau dar puskvortę išnešiu. (Išeina).

3.

Kazys. Teip, teip! Kruvina procis; tik klausimas, kiėno: ar tavo, ar mano? Par kiek jau metų moku, moku, o vis tiek pat tebėra.

4.

Leiba (įneša butelį ir stiklėlį ir stato). Ragauk!

Kazys (nurimdamas, mėlei į butelį prieš šviesą paveizdėjęs). Senei teip butum padaręs! Palukanų, palukanų! jau dešimtį kartų atsiemei, netik palukanas, bet ir skolą. (geria pila, ir vėl geria).

Leiba (į šalį). Mat, švare juk, tas valketa gavo nereikalingas ir visiškai negeistinas žinias; gali padaryti fe! Pasakys ukininkams — ir po uždarbio. Reikia ir aną įpai-

nioti. (sėdas greičimai) Aš Kaziui ką pasakysiu! Kazys žmogus protingas, bet Kazys neturtingas. Kazys uždriba, bet nereikalingai pinigų mėto. Viena dalį prageria . . . nu, tai suprantama: tam žmogus vargsta, kad galėtų paragauti; bet kam Kazys pirmajam nuskareliui atidūda visą, ką turi? Ar už tat dėkui gauna? ar anie jam malkų iš miško atneša? Ar anie pakrypusią triobelę pataiso? Žinoma, tinginei! Par tat Kazys atliko nevedęs, o susčnęseis elgetautų: paveizdėsime, ar gaus tiek kiek dūda! (Prisikišdamas). Kazys dūda, Kazys gali ir pašiimti. Ko tu kaltas, kad po du, tris valakus žemės kliuvo Šimkums ir Mickums, o Kaziui du, tris desetinai? Dievas visiems šviečia ir lietų išpila, o vaisius tik Šimkus su Mickum turi renkti, o Kazys, buk ir plikas, ir alkanas, ir neturtingiems dūk. Jei tu dūdi, tai Šimkus su Mickum šimtą kartų daugiau turi dūti, o jei nedūda, tai . . .

Kazys (prie lupų stiklą turėdamas). Tai?

Leiba. Kad nėra pasaulyje lygybės ir teisybės, tai pačiam teisybę pasidaryti.

Kazys. Nesuprantu.

Leiba. Kaziui visi tiki, Kazį vieną palieka, Kazys žino, kamę viskas

Kazys (staigai stojas) Ak, tu nekrikštyta dušia! Parka! Vogt man rodyji? Įtikėjusišs užvilti?! (siekia žyda nutverti, tas traukias išsigandęs). Padūk šen barzdą, pasidirbinsiu smičių, užgrajisiu tau majofes! . . . (Žydas išsmunka pro duris savo gyvenimo; pro antriasias duris išiklša apyrudė galva ir vėl išnyksta).

5.

Kazys (grįždamas nū durų). Kaip gyvas esmi, né paklydusio šunies nemušiau, negut skaudum žodžiu, bet kad Leibą bučio nutvėręs, butu poskolines barzdos smičiui! (Sunkei dusūja, kemša bekalbaldžiūjančias kišenes, vaikščioja užsimislyjęs). Nu, Kazy, prastai! Regi, su kū tavę salygino? Su Šimkaus vagileliu! (Kamščius sugniaužęs) A, biaurybė! Palaukk, pasirokūsime! (Drebančia ranką pila degtinę, išmeta stiklą, bet paturėjęs gerklėje išspiauna) Pfu! Lyg, kaip apkartus: negaliu népraryt, teip tas Palestino bajoras sujudino vidurius! O kas kaltas? Juk žinojau tiesą: su kū busi, tokiū paliksi!

Argi betol? Kitas mano vietoje senai butu par tokį gerimą pražuvęs; aš, Dievui dėkui, proto ir sanžinio degtinę neužpyliau, nes sutvirtinimo jieškojau knigelėse. Dėl apšviesto proto sąsiedai dovanodavo girtūklystę. Ale žydas į sanžinią neveizdi, pats jos neturėdamas; jis regi tik girtūklį. (Duris iš oro prasiveria iš lengvo, bailei dairydamas įslenkia trumpas-drutas Jurgis ir prisiglaudžia prie sienos).

6.

Kazys (nematydamas, vaikščioja, mostagūdamas rankomis). Jis regi tik jūkdari, kurs nesidrovi kartais iš mulkių ir trirublinį išvylioti, kaip anū kartu iš to titnago, gobšiaus buvusiojo zakristijono; bet tai nė į klėti lysti! buvo tai paprastai gobšiaus nubaudimas. Ir da kartą teip pat padarycio, kad tik likimas įmestu į mano rankas tą žakris . . .

Jurgis (kosa) Gm, gm! (susilenkdamas) Tegu bus pagarbintas! Tatai patikau laimę, netikėtai, kaip Cirenietis! einu pro šalį, regiu: Kazelis su Leibą gužinėjas. Tegu sau, sakau, linksminas, norėjau traukties toliaus, bet čė išgirdžiu „zakristijoną“ minimą. Tamista tarsi norėjai manę regėti? Begne apejei kamę vietos?

Kazys (Krupterėjęs, truputį užsigėdinęs). Teip, teip! norėjai praeiti pro šalį, o tū tarpu tikrai klauseis už durų, ką kiti šneka, tai tavo budas.

Jurgis (baisei susilenkdamas). Tam . . . Tamista dovanok, aš nenorėjau, aš vietos jieškau.

Kazys. (Jūkdamas) Vietos jis naktimis jieško! tikrai pas žyda tau vieta, kad nemokėjei ant senosios išsiturėti. Paikas tu esi neišpasakytai, o vienok žmones apgaudinėti moki! Gerai, kad ir išmete. Antra, argi tau dar neužtenka, ko prasigyvenai? Tupetum sau namie ir Dievą garbintum, vietoj valkioties naktimis.

Jurgis (dievobaimingai). Nesudyk, Kazeli, o nebusi sudytas. Koks mano pelnelis? Gerų žmonių padėka už gerą mano širdį.

Kazys (jūkdamas) dvidešimti penki nū šimto?

Jurgis (neklausydamas) koks mano turtelis? Pora tuščių namelių ir kapeikelės saujelė, kuri tūjaus išnyks, jei nepapildysi, jei nepelnysi. Bet kamę šendien pelnysi?

Kazys. „Šendien“ nepelnydamas, šianakt pasirūšei? Norėčio žinoti, kaip tu naktimis pelnai. Sakyk!

Jurgis. Nesudyk, Kazeli, o nebusi sudytas! nemislyk, kad eičio svetimo turto jieškotų! (užsimislyjęs) Tiesa, juk ir tas turtas ne mano, bet ir ne žmonių, o velnio, kuriam įkirėti dar atlaidai yra.

Kazys. Kva, kva, kva! Vėl išsimislyjei kokią paikystę? jau su velneis susipažinai? Nu, nu, pasisakyk, kaip, tai ir man gal pritiks.

Jurgis (pertikrinančiai). Nepaikystė, bet tikras didelis pelnas. (ima už rankos, pasleptingai). Žinai, broli, Šernupio griovį, upelį ir didelį akmenį. Visi sako, kad ten esąs nemierūtas lobis. Juk - gi ne iš piršto išlaužę visi apie tą tauškia? Eisiu, sakau, pabadysiu su jiešmą, begne užčiupsiu. Atkaršiau mylią, sulaukiau nakties, nuėjau, vieną kart duriau — nieko, antrą kart, kaip dursiu, kaip paims manę šiurpulys (kratos), kaip atsistos plaukai ant galvos, teip aš atgal, kiek tik tesėdamas, koją miksterėjau, kelius kartus virtau, bet, Dievui dėkui, laimingai atsiduriau aiškioje vietoje. Ne, vienam eiti pinigų kastų negal, dar gali but užkeikti; su velniu grumties — neįkai.

Kazys (su paniekinimu žiuri žvairai į Jurgį šypsodamas, muša sau į kaktą, į šalį). Kaip tyčiomis tas mulkis vėl pakliuvo į mano rankas: prašyties-prašos, kad kokią „štuką“ padaryčio! Tai palaukk-gi! (Jurgiui). Mulkis tu esi ir galas! Eini, pirma neišsiteiravęs. Tu paklausk manę, visą gyvenimą naktimis prasislankiojusi: aš žinau visas vietas, kamę pinigai dega. Už rublinį parodyčio iš karto keletą. (į šalį) Dėl nusiramino, pajūkausiu, begne sugriž linksmumas.

Jurgis. Negal buti? Ir tu nepasinaudavai?

Kazys. Matyt, kad sakristijonystė tau proto nepridavė! Ar-gi nežinai, kad užkeikti pinigai nekiekvienam prieinami? Kas iš mano žinojimo, kad nesidūda paimiti! antra, vėl aš negobus: kad tik išgerti turėčio, tai ir užtenka.

Jurgis (užsimislyja). Žinai ką, Broli! aš tau dūsiu ant pragėsimo rublį, nors, gelbėk, Viešpatie, koks tu plėšikas: visą rublį! (nusigrežęs riša iš maišelio). Štai! (dūda). Tik pasakyk, kamę tu regėjai visųdidžiausią ugnį.

Kazys. Viliūs, nenorėsi, kad mano liežuvis perlužtu iš išdžiuvimo, o akis užsimerktu.

Jurgis. Apie liežuvį nesibijau: jis yra lankus; bet kad iš tikro neužmigtumi, išnesiu pusinę. (išeina prie žydo).

7.

Kazys. Palauk tu, titnagai! begne išvaikysiu vieną kart iš tavo galvos sapnus apie lobius ir lengvą uždarbį. Bet ką čė jam išmislyti? (vaikščioja užsimislyjęs). A-a! jau žinau! (sedas prie galo stalo). (Toliaus bus). *Vaišgantas*.

Apie Misijas.

Katalikiška Bažnyčia lyg didelis išsišakojęs medis, vis auga ir platinasi. Kaip tai linksmu išgirsti, kad kasmet tikras tikėjimas apšviečia naujus pagonių burius, arba kad paklydę krikščionys, pažinę tiesą, sugrižta į Katalikų Bažnyčia. Visų krikščionių Tėvas-Popežius neužmiršta ir apie netikelius ir jisai tai daugiausei rupinasi apie misijas. Šiam šimtmetčiui prasidedant buvo išviso 2000 misionorių, kurie tolimosę šalysę apsakinėjo Evangeliją. Tam tikra Kongregacija tikėjimui praplatinti (Propaganda) turėjo po savo žinią 5 milijonus naujai palikusių katalikais, dėlto kad tosę šalysę nebuvo dar užvestas Bažnyčios rėdas, nebuvo kaip visur padalytos į vyskupystes ir parapijas. Dabar misijomis užsiėmę darbūjasi 14 000 kunigų-zokonikų ir 5000 ne kunigų-zokonikų, teipo-gi 42000 zokonikų-mergaičių. Jie įsteigia Bažnyčias, mokslinyčias, ligonbučius, priglaudžia apleistus našlaičius, moko vaikus, priežiuri ligonius ir tai vis daugiausei dyko. Kur jau daug atsirado katalikų, ir tikėjimas sustiprėjo tenai užveda Bažnyčios rėdą kaip visur, iš pradžios-gi viską valdo Propagandos Kongregacija. Dabar po jos valdžią yra 25 milijonai nesenei pastojusių katalikais. Yra viltis, kad ant atencio laiko misijos vis labiaus kils. Pirma kas norėjo palikti

misionoriu, turėjo svetimūšę kraštūšę vargdamas mokyties kalbos, dabar maž-ko ne visos Europos šalyse yra misionorių seminarijos, kur jaunikaičius moko svetimų kalbų ir reikalingų žinių ir pramokę siunčia į darbą. Kas pats neina į svetimas šalis, dūda kiek turėdamas ant misijų pinigų. Kitą kartą, kad Jerzolima pakliuvo į Turkų valdžią, krikščionis iš visų Europos šalių, kaip upelis pludo su Turkais mušties ir atimti Šventą Žemę. Rodos kad dabar atgijo ta pati gdynė, teip visi subruzdą rupinties apie misijas. Atsirado visokios tam tikslui draugystės. Viena tokia draugystė išdavė perni ant misijų 6 su viršu milijonus frankų, Kudikelio draugystė pusketvirto milijono. Vienos Prancuzų misijos Parižiaus apkrikštijo perni Kinose, Indijoj' ir Japonijoj' 32000 užaugusių, 178,643 mirstančių vaikų, užlaikė 2394 mokslinycias ir priglaudęs namus, kuriūse buvo 70091 vaikas.

K. A. K.

Kaip svetimtaučei atsiliepia apie Latvius?

„Genys margas, sviėtas dar margesnis“, sako jau ne bė reikalo patarlė. Ir iš tiesų, kur nepažvelgi, viskas, rodos, tą tik ir tetvirtina. Ar tai butu saulė ar žvaigždės, paukščiai ar žverei, kurių pasiklausti norėtumei, visi vienu balsu atsakys, jog Viešpats kiekvieną iš jų teikės išpūšti įpatingomis dovanomis. Bet kas užvis mažiaus tam prieštarauti tedrįs, bus tai pats žemės valdonas. Teip įvairūs yra žmonės, jau ir skyriumi paemant, jog ir dviejų visiškai lygių nerastumei. O ką tad ir bekalbėti apie čiėlas tautas? Jos ten tiktai vieną į kitą daugiaus panašios, kur gentystės ryšiai arba kitos išlygos jas vienina. Žinant užtai, kokie artimi gentys yra mūsų kaimynai Latvei, ne bė reikalo butu prisiveizdėti, kaip panašūs jie mums ir iš atžvilgio į prigimtas dvasiškas dovanas. Bet idant tikrai pažintumime jų būdą, užvis geru yra daiktu, pasiklausyti, kaip apie jūis atsiliepia svetimtaučei. Ir teip, pradedant apsudyti jūis tarsi nū pat jaunikystės metų, minėtinas yra visupirm liudijimas nekurio vokiečio V. S., kurs aprašė Latvius, (1836 m.) kad jie buvo kū tik iš dvasiško miego pabudę.

Lygšiol, sako jis, maž-kas tesidaras, idant apšviesti Latvių tautą; reikis vienok atidūti jiems tą garbę, jog jie proto išdabinimu užvis tikėjimo dalykūšę, ne tiktai galintis su kitomis tautomis susilyginti, bet ir už jos dar augščiau pasikelti. Ką mokyti vyrai užvis kunigai dėl jų paraše, esą teip mažai, jog norint Latvių rašliavą sulyginti su kitų tautų rašliavomis, apie tai ir kalbėti nevertai. Didesnioji pusė latviškų knygų esanti dvasiškos įtalpos, o tarp platesnių nereligiškų raštų nėra nė jokių originališkų veikalų, bet maž-ne visi parkelti iš svetimų kalbų. Vienok, apskritai sakant, latvis esąs toks žmogus, kurs viską greitai ir gerai parmanas, kurs tapęs liūsu karštai gudžias pasikelti ant augštesnio laipsnio, nekaip kad tai galėjęs tebebudamas dar po sunkiu ponų jungu. Šitos tai ypatybės yra vedančios jį kas kartą vis tolyn ir tolyn. Ir dėlto tai, sako dar tas pats raštininkas, pažvelgęs į tas nesuskaitomas knygas, iš kurių galis naudoties vokietys, ir į tą daugybę mokslainių, kuriose jis mokinasi, kas pasakysęs, ar jo išmintis ir išmanymas daug didesnis už latvio Lyvų žemeje gyvenančio. Vienok ar šėip ar teip butu, tačiau tą kiekvienas turis pripažinti, jog latvis gerai mokas sunaudoti tus menkus šaltinius, iš kurių savo apšvietimą semasi. Teip tatai išgarbina tas svetimtautis mūsų kaimynų dvasiškas, ir, tikrą tiesą pasakius, vargu jam prieštarauti. Patsai patyrimas juk aiškei tą patvirtina. O idant tūmi parsitikrinti manding gana bus priminti tą mokytoją, kuris aprašydamas savo pirmąją tarp Latvių įsteigtą mokyklą, nemoka gana išgirti savo mokytinių. Teip pasistebėtina buvusi jų išmintis nū pat pradžios, jog negalėjęs nevadinti apdovanotą tą tautą, kuri tokius sunus išdūdanti. Bet ir mės patis vargu kiteip sudysime išgirde dar už kokias aštūnes dorybes giria latvi kitas svetimtautis, nors ir maž-nė tiek pat ydų jamę atrasti mokėjo. Visųpirmu, šoko tas aprašytojas, latvis esąs dievobaimingas mylis savą tikėjimą ir savo kunigus, tad minėtina teipo-gi esanti jo gera širdis, sušelpiti savo artymą. Bet ne mažiaus lipšnus esąs jis ir dėl svietimo. Nevienas keleivis neišeinas iš jo namų nepavaišintas ir nenumylėtas. Toliaus nekėdas nekėlias jis be reikalo vaidų su kaimynais, bet budamas ramaus budo mylis labiaus sutartį ir santaiką. Tačiau savo

šlovės niekam plėšyti nedūdas, dėl jos apginimo nereikia jam kas kartą kalavijos arba ragotinės, bet mokas ir liežuvius savo priešininką ir smarkei užgauti. Bet už ką jis už vis daugiau pagiriamas, tai už tą neišdildamą meilę savo sentėvių žemės ir jų gyvenimo budo. Nors ir dabar, sako tas pats rašytojas, ne mažai tokių, kurie valią nevalią vokiečiais tapti norėtu, dėlto kad šiek-tiek vokiškai šnekėti moka arba vokiškas apdarus nešioti mėgia, tačiau didesnioji pusė apšviestųjų ir maž-nė visi praščiokėlei myli, kaip pridera, savo sentėvių kalbą, savo tautos apdarus ir visą pagirtiną tėvų gyvenimo budą, teip jog teisingai galintįs garbinties savo tautos meilę“. —

Tokais tatai žodžiais atsiliepia apie mūsų kaimynus šitas svetimtautis, bet dar gražesneis aprašo jūs kitas Europos tautų tyrinėtojas. Nes šitai ką sako Köhlas sprendamas apie Latvius. „Prie mūsų t. y. Vokietijoje yra keletas milijonų mulkių nebylių ir prozaiškų ukininkų, o tad tiktai vienas Uhlandas ir vienas Šilleris, tarsi kalnas lygmėje (pakalnėje). Pas jūs-gi (t. y. Latvius) giesmininko kraujas, rodos tarp visų išdalytas, maž-ne kiekvienas išpūstas tam tikromis dovanomis, tiktai nerasi tokių įpatingai apdovanotų vyrų, kurie galėtu suteikti savo tautai naujus ir geresnius laikus. Ten rodos it kaip platus laukas apaugęs žemais krumeleis, kuriūse čilba maži paukštelei, bet nėkur nematyti augštų medžių, kuriūse galėtu gyventi erelei“.

Šitai, kokie aprašymai randami tyrinėtojų raštūse, šitai kokios ypatybės pakelia latvių svetimtaučių akysė. Iš tikro, išgirdus tokius liudijimus, nesunku suprasti, dėlko latvis visados drąsai žiuri į ateitę ir niekados nenustoja vilties lyg tartum mislydamas sau:

„Aš juk didesnis už tūs, kam vodyt galėtu nelaime.

K. S.

Naudingi pamokymai.

Kitas budas pėtmių ėmimo-naikinimo su pagalbą magnezijos.

Imant riebes pėtmes su pagalbą benzinos, paliekta pilkos žymes, kurias labai sunku yra išnaikinti. Norint, užsykio išimti riebes pėtmes, reikia padirbti tešlikę iš paprastosios melinosios magnezijos ir benzinos; su tą tešlikę išlengvo aptepti riebę pėtmę ir išlengvo su piršto nagu braižyti apteptą pėtmę; benzina ištirpa riebumą, o magnezija tą riebumą sykiu su dulkėmis, kurios buvo prikibusios prie pėtmes, ima į savę, tokiu budu pėtmė labai gerai išsijema. Su pabalbą tos tešlos gali čistyti seną kaulą, medį, imti nū poperiaus ir nū audymų spaustuves dažinę.

Greitas ir lengvas budas naikinimo galvos gyvių.

Pusėje stiklinei degtines arba romo išplakti vieno kiaušinio trinę ir įpilti vieną šaukštą bergamotinės eterinės alyvos (olejek eterowy bergamotowy). Su tomis gydyklomis ištepus galvą lyg dar neišplovus, tūjau reikia šukūti galvą su tankiomis šukomis. Nū tų gydyklų netikt patįs gyvei, bet ir jų kiaušiniukai (glindos) išnyksta.

Nū pėlejų namūšę.

Supelėjuses vietas ištepti su petralėju (nafta); supelėjusios vietos neužilgo pajūdūja ir po nekurio laiko nubirės; po pelėju nubirimo pasilieka jūsva pėtmė nū petralejaus, kuri neužilgo vėl prapūla, nes petralėjus yra skįstimas nykstaš.

Mielių sutaisymas.

Imti svarą mielių, užpilti su užšaldintu vandenimi, užkaisti ant ugnies ir virinti; paskui imti kvartą gerų kvietinių miltų ir ketvirtadalį kvartos petlevotų ruginių miltų. Verdančius apinius lyg karštus parkošti ir iš trijų sykių pilti į miltus; po kiekvieno užpylimo, miltus gerai išmaišyti — išplakti, o kol gerai išsiplaks tešla, apininį vandenį pastatyti karstoje vietoje; nėko nevodija, padirbus nedidžius

partrukius nū vieno plakymo ir apininio vandens pylimo lyg kito.

Po trijų pilstymų ir plakymų, kaip tešla pravės, įpilti vieną šaukštą gerų mielių, išmaišyti ir padėjus atsakančioj' vietoj' leisti tešlai pasikelti — parugti. Ant galo supilti tešlą į butelius ir pastatyti vėsioje vietoje. Jeigu tešla butu teip tiršta, kad į butelius negalėtu pilti, reikia ją praskiesti su viršiau minėtu taisytu apininiu vandenimi, tai yra apinius suvirinus su vandenimi.

Kirminių nū kopustų, vaisinių medžių ir kitų augymių naikinimas.

Prigaudyti tų pačių kopustų kirminių, sukratyti į verdantį vandenį gerai jūs pavirinus nukaisti, užšaldyti ir su šaltu tokiu vandenimi krapyti kopustus ir kitas augymes, nū kurių norėsi kirminus praginti.

Geras įvairių gelžių galandimas.

Vieną dalį vitriolio sumaišyti su penkiomis dalimis gryno vandens, su tū vandenimi palaistyti galastuvą ar tekėlą ir galastį įvairius gelžinius daiktus; laikę galandimo tankei galandamąjį daiktą plauti čistame vandenyje. Užbaigus galandimą, gerai nuplauti ir galanstuvus.

Ogurklų rauginimas.

Vidutinio didumo ogurklus nuskobus, mirkyti dvi valandi šaltame vandenyje; paskui gerai lyg sausumo ištrinti ir tūjau dėti į ažuolinę bačką: vieną eilą lapų, antrą ogurklų; lapus gali vartoti ažuolinius, viešninius, kreninius arba ir visus sumaišyti; pridėti truputį serbentų lapų, kropų, čiesnakų. Ant šešių gorčių vandens pusantros kvartos paprastos druskas, vieną latą salėtros, vieną butelį deginės, dvijų žirnių didumo koso (aluno); tą visą reikia sumaišinti ir su karštu apipilti bačkoj' su lapais eiliomis sudėti ogurklus. Užpilus šiteip sutaisyta vandenį, reikia bačką išdanginti su geru dangčiu ir su kokią nors vandenį ir orą raudančią tešlą užlipyti. Par dvi nedėli kas dieną bačką vartoti.

lioti, tai ant vienos puses tai ant antros, kad visur lygei ir lygus rasalas gautu išėsti į ogurklus.

Tokiu budu įrauginti ogurklai ilgai stovi nesugedę ir gardus yra.

Gerimas iš aviečių, agrasų, ašoklių, ir višnių.

Ant trijų svarų, gerai iščistytų (nū kaulukų) ūgų į stiklinį indą sudėtą užpilti butelį prancuzines degtines, romo ar gryno spirito ir garčių virdulyje (samordre) atvirinto ir užšaldyto vandens, pastatyti ant saules ant dviejų nedėlių pakol ūgos nepakils į viršų; kiekviena dieną nū ryto ir vakarę su mediniu šakaliuku gerai išmaišyti indę ūgas; indų reikia aprišti su marškeną skarą. Po dviejų nedėlių tą sudėjimą parkošti nespaudant tirščių, įkratyti maž daug du svaru smulkei sumušto, ar smulkiojo cukraus (cukrų gali dėti tik kam tinka). Gerai išmaišius supilti atgal į tą patį gerai išplautą indą ir vel pastatyti ant dviejų dienų ant saules, paskui išnešti į šaltą vietą ant dešimties dienų. Ant galo, po to laiko, gerai parkošti, supilti į paprastas butelkas gerai užkorkavoti ir laikyti šaltoje vietoje ant smilčių ar smiltėse. Šitokiu budu sutaisytas vynas yra gardus ir putojas įpilus į stiklinę kaip šampanas.

Atsakas rėdaktorius **F. Saunus Tylžeje**; prie jo siūsti raštus, rakraščius ir pinigų; pas jį teipogi laikraščio krautuv ^{TV} ntrašas:

Herz F. Saunus, Tilsit Wasserstr.

paudinta pas J. Šenkę, Tylžėje.